

JORNADES
BENEFICÈNCIA
O BENESTAR
SOCIAL?

Políticas

Sociales

en Europa

JORNADES BENEFICÈNCIA O BENESTAR SOCIAL?

Promogudes per les entitats

Fundació Apip Acam

**IMPULS
A L'ACCIÓ
SOCIAL**

Amb la col·laboració de

 Obra Social
Fundació "la Caixa"

 hacer
EDITORIAL

Edició i administració:

Editorial Hacer: Publicacions de la Fundació Apip-Acam

C/ Paloma, 21-23

08001-Barcelona

hacer@fundacioapipacam.org

www.hacereditorial.es

Serveis gràfics:

www.agp-disseny.net

Imprimeix:

Romanyà Valls S.A. La Pobla de Claramunt. Barcelona

© Articles i recensions incorporats pel comitè de la revista a Espanya: Editorial Hacer. Publicacions de la Fundació Apip-Acam

© Edició revista: Editorial Hacer. Publicacions de la Fundació Apip-Acam

© Depòsit Legal: B-2.732-1997

© ISBN: 978-84-96913-14-1

Índex

Pròleg a càrrec de Joaquim Ferrer.....	6
Pròleg a càrrec de Cristina Rimbau.....	7
El perquè de les Jornades.....	8
Presentació.....	9
Introducció.....	10
Primera jornada.....	11
Inauguració de les Jornades a càrrec de Rosa Domènech, presidenta d'Impuls a l'Acció Social; Josep Ricou, president d'APIP-ACAM, i Josep Ollé, director del Palau Macaya de l'Obra Social "La Caixa". Presentació a càrrec de Cristina Rimbau.....	12
Ponència <i>La crisi ens fa retornar a formes de solidaritat primàries i parcials?</i> a càrrec d'Antoni Comín, exdiputat al Parlament de Catalunya i professor d'ESADE. Presentació a càrrec de Joaquim Ferrer, historiador i polític.....	18
Diàleg amb les persones assistents.....	20
Taula rodona <i>Experiències d'assistència, beneficència, solidaritat i igualtat</i> , a càrrec de Josep Oriol Pujol, director general de la Fundació Pere Tarrés; Dolors Calvo, directora de programes de la Fundació APIP-ACAM, i Itziar González, activista social. Presentació a càrrec de Rosa Barenys.....	23
Diàleg amb les persones assistents.....	30
Taula rodona <i>Cal mirar el futur des de la beneficència o des de la igualtat? Com estimular la participació?</i> , a càrrec de Rosa Domènech, presidenta d'Impuls a l'Acció Social, i de Mariona Lladonosa, politòloga i investigadora de la Universitat de Lleida. Presentació a càrrec de Rafael Hinojosa.....	31
Cloenda a càrrec de Rosa Domènech.....	35
Segona jornada.....	36
Presentació de la jornada a càrrec de Rosa Domènech i Josep Ricou.....	37
Intervencions de les persones participants.....	40
Cloenda a càrrec de Rosa Domènech.....	48
Annex a la segona jornada.....	49
Tercera jornada.....	57
Presentació de la jornada a càrrec de Rosa Domènech.....	58
Intervencions de les persones participants.....	58
Conclusions de la sessió.....	63

Conclusions finals	66
Propostes	73
Llistat de les persones participants	74
Annex. Imatges de les sessions	77
Abstract en español.....	80
Abstract en français	81

Pròleg a càrrec de Joaquim Ferrer

L'Estat del Benestar s'ha anat estructurant a Europa des de la segona meitat del segle XX tot recollint el pensament i les realitzacions elaborades per moviments socials al llarg del segle XIX que fixaven entre els seus objectius principals aconseguir que les estructures polítiques ajudessin a crear condicions efectives d'igualtat per a tothom. El seu raonament era considerar clarament insuficient la proclamació de la igualtat que les Constitucions dels Estats expressaven amb grans afirmacions i creure que aquests bons propòsits havien d'anar acompanyats de polítiques concretes que fessin possible que tothom disposés d'aquells elements que possibiliten el desplegament de les potencialitats de la persona i que signifiquen també eines per atendre les dificultats.

Així, aquells moviments socials del segle XIX i posteriorment en la primera meitat del segle XX lluitaven per a que tothom tingués escola, metge, previsió social, habitatge, transport i accés a la cultura. Aquests moviments durant dècades davant la manca d'aquestes polítiques creaven les pròpies entitats per atendre aquestes necessitats bàsiques. A Catalunya hi destacà un esforç especial en la creació d'associacions d'ajuda mútua, escoles, cooperatives, ateneus i sindicats.

Quan a l'acabament de la Segona Guerra Mundial sorgí a l'Europa democràtica el clam a favor d'establir aquelles polítiques socials que generaren el que coneixem com Estat del Benestar, nosaltres, segrestats per la dictadura franquista, no ens poguérem incorporar a aquell esforç que constituïa una de les reivindicacions dels moviments populars i organitzacions polítiques que actuaven en la forçada clandestinitat.

Finalment, a partir del 1976 s'inicià la construcció d'un model d'Estat del Benestar entre nosaltres, amb encerts i errors, amb avenços i aturades, però en els trenta anys posteriors aquest fou un objectiu central a tots els governs a Catalunya i a Espanya, que es traduí en prioritats socials que anaren construint un Estat del Benestar amb els paràmetres que el caracteritzen: universals i de qualitat.

En esclatar la crisi econòmica que es produí a partir del 2008, i aprofitant el desgast dels idearis socials i l'evolució política general, s'estan imposant noves prioritats que obliden aquell caràcter universal i de qualitat de l'Estat del Benestar i retornen a models antics que creen desigualtats. És quan té plena urgència plantejar-nos el tema de les Jornades «Beneficència o Benestar Social?», en el curs de les quals s'ha de debatre l'evolució actual i la necessària actualització de les polítiques socials i l'impuls que cal que rebin per continuar mantenint aquests elements bàsics per fer efectiva la justícia social i propiciar una societat fraternal.

Pròleg a càrrec de Cristina Rimbau

El debat de les jornades sobre beneficència¹ o benestar social situat en la reflexió del ací i ara de les respostes a les necessitats socials, s'emmarca en un triple context geopolític. En síntesi, cal destacar, en primer lloc, el context de la globalització i els seus impactes en els sistemes de benestar iniciats a finals del segle XIX a l'Europa central, i construïts àmpliament a partir de la segona meitat del segle XX a la major part d'Europa, fruit dels pactes socials estructurals i d'interessos geopolítics internacionals. Els diversos impactes de la globalització afecten significativament les polítiques socials, fissurant els grans acords i pactes socials que donaren llum a les polítiques públiques de drets i responsabilitats socials com la resposta pública solidària a les necessitats socials de les poblacions.

El segon context que cal destacar per emmarcar el debat actual resideix a la crisi del model dels estats actuals que tenen les seves arrels a finals del segle XVIII, construïts amb el binomi d'Estats-Nació, especialment els de matriu centralista, en el context dels canvis d'escala política econòmica i governamental produïts per la mundialització que acompanya els processos de globalització. Les polítiques socials han quedat modificades a l'interior dels estats actuals i a escala supraestatal, que comporta la redefinició de les competències atribuïdes anteriorment pels Estats-Nació, que cursa amb tensió, vers un esquema cada vegada més practicat i resumit en el concepte «global-local».

El tercer marc de reflexió és el model de sistema de benestar de l'Estat espanyol, que si bé compta actualment amb tres sistemes consolidats, dos d'ells (sanitat i educació) de caràcter públic en la seva oferta, o en part d'aquesta, i un tercer (el sistema de seguretat social) de caràcter contributiu, manté a la resta de les funcions socials, un model residual basat en la subsidiarietat de la responsabilitat social i en un model familiar de l'atenció social.

¹ El terme *beneficència social* és el concepte de transició per passar del model de caritat assistencial privada al d'assistència social pública. Formulada en el segle XIX, a l'àrea centreeuropea, és vigent fins les primeres dècades del segle XX, principalment en la seva accepció de beneficència pública. Significa l'assumpció de les administracions públiques de la responsabilitat social en certs àmbits socials, de forma obligatòria segons els nivells competencials. Recordar per exemple el seu ús en la Mancomunitat de Catalunya, en les Diputacions provincials, i en les lleis de Beneficència de l'Estat espanyol a principis (lleï de 1822) i a mitjans (lleï de 1849) del segle XIX.

El perquè de les Jornades

Som un grup de professionals nascut des de la motivació i l'interès per reflexionar sobre el present i les perspectives de futur de la nostra societat. Ens interessa pensar i mirar cap al futur, i és amb aquest angle de visió que tractem les qüestions que portem a aquest debat.

La dinàmica de la societat en la que vivim, amb profunds canvis socials i grans desafiaments en molts diversos àmbits com el social, l'institucional i l'internacional, ens exigeix a totes les persones que vivim compromeses amb el desenvolupament de l'estructura social, una actualització de caràcter permanent. Aquest esforç d'aprofundiment és especialment urgent davant la crisi econòmica d'arrel financera que actualment sacseja el sistema econòmic i davant l'erosió dels conceptes que estructuraven l'Estat del Benestar i, en conseqüència, la necessitat de posar al dia els seus fonaments i objectius.

A Europa, l'esforç iniciat pels moviments socials des de la segona meitat del segle XIX plantejaren la necessitat de fer efectiva la igualtat de drets de la ciutadania que reconeixien formalment les constitucions i exigiren actuacions per proporcionar al conjunt de la població aquells béns bàsics (sanitat, ensenyament, serveis socials, transport, habitatge, etc.) que crearien la veritable igualtat o obririen el camí cap a una societat fraternal. És evident que el camí recorregut ha estat important, espectacular, però també és evident que cal actualitzar-lo i assenyalar els encerts i els errors que registra, amb la voluntat de continuar creant una societat més lliure i justa.

L'actual crisi econòmica obre una gran oportunitat per a revisar els plantejaments de la banalització actual i retrobar-nos amb els conceptes de la modernitat que poden projectar-se configurant una nova etapa de l'Estat del Benestar, en el qual la sensibilització de responsables polítics i sindicals, professionals i usuaris atorguin a aquesta eina de justícia social tota la càrrega de progrés que necessitem.

Per tot això, vam creure que seria interessant establir un debat permanent dirigit a treballadors i administradors socials, investigadors, professionals i polítics interessats en l'anàlisi de la situació de l'Estat del Benestar i dels nous enfocaments i exigències d'una societat en procés de canvi. Necessitem debats al marge dels partits i de les institucions per donar-hi més espontaneïtat i independència. Així doncs, ens cal un diàleg participatiu, crític però constructiu i lliure. Un fòrum de formació i d'informació, de debat, de divulgació, que contribueixi a enriquir-nos i ens ajudi a posar el nostre granet de sorra en aquest món apassionant i complicat del benestar social.

Ens preocupa molt el tema de la beneficència i el benestar social. On som? Cap a on anem? Ens preocupa i per això volem anar creant opinió entre nosaltres i anar visualitzant el que ens cal

fer. En aquest moment tant difícil, complicat i trist del benestar social en l'àmbit català, espanyol i europeu.

Pensem que hem tornat a velles formes i ens preguntem si la significació de la beneficència ha vingut per quedar-se entre nosaltres. És la conseqüència que ens cal viure a causa de la crisi i les retallades.

És evident que som davant d'un retrocés important. Nosaltres volem lluitar i pronunciar-nos davant d'aquesta situació. Volem una societat on es redistribueixi més la riquesa i que sigui més justa per aquest motiu, i per això us necessitem a tots.

Volem que la participació entre nosaltres sigui útil, volem difondre aquestes idees, volem fer una publicació i donar-ne difusió.

Rosa Domènech

Presidenta d'Impuls a l'Acció Social

Introducció

Les Jornades Beneficència o Benestar Social? es van dur a terme els dies 14 d'octubre del 2013, i 23 de gener i 28 de maç del 2014. Les dues primeres sessions es van celebrar al Palau Macaya de l'Obra Social "La Caixa", i la darrera, a l'Ateneu Barcelonès.

Totes les sessions van ser enregistrades per, posteriorment, fer-ne un recull amb les aportacions més destacades. Aquest document basteix aquest recull per deixar testimoni de les reflexions de la majoria de les persones que van manifestar el seu punt de vista i les seves propostes envers el tema que plantejava el títol de les jornades.

El document ha conservat l'estructura de les sessions i ha tingut cura de ser fidel als conceptes expressats a les intervencions de cadascuna de les persones que hi ha participat.

Al darrer apartat, s'hi han inclòs unes conclusions finals extretes de les intervencions de les persones participants i que s'han agrupat segons les opinions que han estat més rellevants i repetides durant les jornades.

Primera jornada

Barcelona, dilluns 14 d'octubre del 2013

Palau Macaya de l'Obra Social "La Caixa"

Inauguració de les Jornades a càrrec de Rosa Domènech, presidenta d'Impuls a l'Acció Social; Josep Ricou, president d'APIP-ACAM, i Josep Ollé, director del Palau Macaya de l'Obra Social "La Caixa". Presentació a càrrec de Cristina Rimbau

Intervenció de Cristina Rimbau

Benvinguts a la jornada organitzada per Impuls a l'Acció Social i la Fundació APIP-ACAM, amb el suport de la Fundació Obra Social "la Caixa". La jornada que avui ens ocupa és organitzada amb la voluntat de parlar i reflexionar sobre el moment actual del sector professional. És un orgull i ens omple de respecte el fet de comptar amb professionals com els que avui ens acompanyen en aquesta jornada. Entre totes les persones assistents, tirarem endavant aquest espai de trobada nascut des de la motivació i l'interès de reflexionar sobre el present actual i les perspectives de futur de la nostra societat. Ens interessa pensar en futur i mirar cap al futur i és amb aquest angle de visió amb què tractarem les qüestions d'aquesta jornada.

Començo presentant-vos a la primera persona que participarà de la inauguració de la jornada, la Rosa Domènech. La Rosa és una persona de referència pel que fa a l'àmbit de l'aprenentatge del treball social. Ella és diplomada en Treball Social, té una formació i una experiència que li ofereix un gran bagatge professional. En els anys 60, va treballar al Camp de la Bota, més endavant a d'altres barris amb grans problemàtiques socials. D'aquesta experiència en surt la majoria de les seves vivències en aquest àmbit professional que fantàsticament recull al seu llibre *Vivències sociopolítiques i treball social. El meu granet de sorra*. És responsable de diferents publicacions, llibres i articles de la matèria.

Està molt vinculada amb la Universitat de Barcelona, amb la formació i amb l'Escola de Treball Social, on hi ha fet moltes col·laboracions al llarg de la seva carrera professional. Creadora de GITS, ha treballat i ha deixat empremta a la Generalitat de Catalunya, a la Diputació de Barcelona, a l'Ajuntament de Barcelona, a Intress, a Gers, entre d'altres institucions i entitats. El seu pas pels quals ens ha marcat, sens dubte, el model de serveis socials actual del nostre país. Des del 2004 és presidenta de l'associació Impuls a l'Acció Social i, de forma més recent, des del 2011, membre de la Junta de l'Ateneu Barcelonès.

Intervenció de Rosa Domènech

Com a presidenta de l'associació sense afany de lucre Impuls a l'Acció Social, coorganitzadora d'aquest acte, em plau molt participar en l'obertura del mateix. Agrair, en primer lloc, a la Fundació Obra Social "la Caixa" que ens hagi acollit al seu espai per a realitzar aquest acte, i que hagi definit el Palau Macaya com a equipament per a qüestions socials, i com a espai de reflexió i diàleg de l'àmbit social. És una molt bona decisió, perquè donarà molta entitat i cobertura a les qüestions del nostre sector. És una alegria per a totes i tots nosaltres. Agrair al president del Palau Macaya, aquí present, que ens hagi obert les portes de casa seva no només per acollir l'activitat d'avui, sinó per a futures col·laboracions que ens interessin a ambdues parts.

Aquesta jornada d'avui té un perquè molt clar. Sota el títol «Beneficència o benestar social: on som i cap a on anem?» tractem coses que ens preocupen i que són importants en aquest moment

que estem vivint, aquest moment trist pel que fa al benestar social a Catalunya, a l'Estat Espanyol i a tot Europa. Hem de parlar d'aquest tema, crear preguntes i respostes entre totes les persones involucrades en el sector. Volem aprofundir en la situació de l'Estat del Benestar. Si hi ha un retrocés o no, ens volem pronunciar sobre aquesta situació. Volem el diàleg amb tots vosaltres per posicionar-nos envers la situació actual.

Ens cal entre tots fer una aportació crítica, assenyada i conseqüent. La metodologia que farem servir en aquesta jornada és la de la participació oberta amb persones que hi heu reflexionat, i que ens permetrà aprofundir en el debat amb una participació rica i plural. Volem que a través d'aquest debat es reflecteixi la realitat d'avui, amb la globalització, les retallades, la immigració, etc. Que tot hi estigui inclòs. Que tots els que hem viscut la creació de l'Estat del Benestar i els que esteu patint les retallades en digueu la vostra opinió.

Hem d'obtenir reflexions útils per aprofitar aquest espai de trobada, per poder publicar aquestes aportacions recollides en un sol document. Hem convidat a persones que assumiu diferents papers i rols dins l'Estat del Benestar per tal ampliar les opinions.

Per a nosaltres, els organitzadors, considerem que hi ha hagut un retrocés en l'Estat del Benestar. Ara ho contrastarem amb les vostres opinions i mirarem de fer camí conjuntament i trobar respostes.

Moltes gràcies a tothom.

Intervenció de Cristina Rimbau

A l'igual que la Rosa Domènech, en Josep Ricou és un professional amb una llarga trajectòria en el camp dels serveis socials i la política social. Per sort, disposem de persones que tenen una experiència molt àmplia com és en el seu cas. Ell va començar a l'Àrea de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona, a l'àrea de formació i d'ocupació per la classe treballadora des dels inicis dels ajuntaments democràtics. Sempre ha treballat amb els ulls posats en l'àmbit de la capacitació i el treball com a eix cabdal de la dignitat, tema que avui dia és més important que mai.

Vull ressaltar la seva implicació en la creació d'APIP, entitat que també impulsa aquestes jornades. L'Associació per a la Promoció i la Inserció Professional és una entitat d'ampli espectre i presència territorial: Barcelona, València i Saragossa són llocs on l'entitat hi desenvolupa els seus projectes. Actualment APIP s'ha transformat en una entitat més àmplia per poder actuar oferint més serveis: la Fundació APIP-ACAM.

Destacar que ja el 1968 va crear l'Editorial Hacer en la que s'hi han publicat col·leccions de llibres de política social i econòmica així com la revista *Políticas Sociales en Europa*, juntament amb el senyor Demetrio Casado, la senyora Montserrat Font i el senyor Jordi Estivill, revista que ha donat als professionals unes bases documentals imprescindibles.

Intervenció de Josep Ricou

La Rosa Domènech ens ha convidat a fer un esforç de reflexió en què són benvingudes tot tipus d'opinions. Totes elles seran útils per cercar més claredat a la situació actual. Estem assistint a un deteriorament de la vida quotidiana com a conseqüència de les successives crisis anteriors i

l'actual, més intensa. La crisi d'avui és més societària, més sectors estan afectats i amb més intensitat.

El sociòleg francès Christian Laval diu que els mètodes neoliberals han provocat una crisi financera i també una crisi de les relacions socials, dels vincles socials, de les relacions comunitàries, de la cohesió política i d'aquells valors sobre els que reposaven els serveis públics com la universalitat i la professionalitat. En canvi s'ha guanyat en indignació i en incapacitat per sortir-nos-en. Recomano el web www.dondevanmisimpuestos.es per veure on van a parar els impostos i indignar-nos encara més.

Una classe perpètua ha anat modificant la composició de les estructures de classe entorn una xarxa minoritària i dominant de poders econòmics, polítics, jurídics, d'alta administració, etc. Estaments que han generat un entramat que garanteix l'explotació sistemàtica de la societat. La democràcia està indefensa davant aquesta estructura.

Han fracassat els corrents de millora socialdemòcrates. La crisi no vol dir que el sistema capitalista estigui en crisi, sinó que ocasiona situacions diferents sense qüestionar ni tocar aquesta classe. La crisi debilita la societat, fragmenta l'ordre social per la falta de resposta de dèficits polítics, socials, etc. La crisi actual obre un ampli ventall de reflexions, mobilitzacions i posicionaments polítics. Temes com el moviment del 15-M a Barcelona i a Madrid, l'encerclament del Senat, les escoles contra la llei Wert, els afectats per les hipoteques o per les estafes bancàries com els comptes preferents o les *subprime*. La llista és llarguíssima: els segells, els polígons fantasmes, l'hotel que mai s'enderroca tot i les sentències del tribunal, etc. És palpable, i no només pel senyor Bárcenas o el fill d'en Tejero, que una gran majoria de les persones interessades en el servei públic volen ocupar càrrecs per treure'n profit personal i, per tant, és una prova d'aquesta teoria que us traslado.

La infame inculpció de que som responsables de la crisi pel fet d'haver estirat més el braç que la màniga no ens ha de confondre, nosaltres no podem estirar el braç. Més del 80 % de les famílies no arriba a final de mes perquè està endeutada. Hem d'exigir responsabilitats a aquestes elits polítiques i econòmiques que han malmès diners públics, i exigir el retorn dels cabals públics robats. No hem de reduir el nostre poder col·lectiu. No podem renunciar a les millores socials aconseguides ni als objectius de justícia i llibertat social. Hem d'estar molt decidits per un benestar social que garanteixi una subsistència digna, participativa, creativa i global.

De quin Estat estem parlant i quin benestar volem de cara el futur? El debat té molts vèrtexs per tractar. Volem una societat més justa, un planeta social on la clau per fer-ho possible es troba en aprendre i defensar responsablement la participació en la construcció de la vida col·lectiva, com diu Bauman. Un Estat, una casa comuna construïda conjuntament, amb més valors ètics, d'educació superior pel respecte i el servei cívic, transparència, més participació real, més cosmopolita i no tan subordinada, burocràcia, gestió pròxima i rendiments de comptes, tal i com comenta en Joan Subirats en un article² al diari *El País*. Un àmbit institucional més obert a atorgar drets a la ciutadania contra l'exclusió, els desequilibris socials, la millora d'oportunitats i la creació de noves relacions de producció en cooperació. I voldria afegir que cal estudiar una nova perspectiva del treball digne per a tota la vida i que no sigui un desgavell com l'actual. En Robert Castel ens obre

² Subirats, Joan. «¿Del Estado del Bienestar a la Sociedad Participativa?», *El País*, 28/09/2013.

un camí, i també en Manuel Ribas a través de la seva literatura, els quals insisteixen en que la modernitat no ha de suposar la pèrdua dels valors humans. Un benestar on el diner i el consum no hi siguin tant presents, un model d'Estat del Benestar construït sobre noves regles i responsabilitats més col·lectives, i on el creixement econòmic no suposi el creixement de les desigualtats. Un model de progrés més harmònic, centrat en un creixement sostingut per resoldre les necessitats humanes. Paraules que a molts ens agradaria dur-les a terme, però no sabem per on començar, Tenim interès en escoltar les aproximacions de l'economia del bé comú. Què en diu la Universitat? Quines són les experiències de l'economia social en dades macroeconòmiques?

En quin espai de participació i responsabilitat professional podem o hem de col·laborar amb aquests objectius d'Estat del Benestar construït conjuntament?

És un paradigma molt extens políticament i d'aquí aquest consens de la *megaclassa*: primer créixer, sense estratègia de planificació, créixer a través de lleis de mercat i benefici, per després distribuir segons la burocràcia administrativa, costosa, sotmesa, densa, etc. Aquest paradigma, on hi han coincidit moltes ideologies lliberals, socialdemòcrates i postmodernes, suposa l'apropiació del creixement, l'exclusió de participar en el model i la mínima inversió social. La confusió entre creació de riquesa i beneficis, entre valor i diner. Si no hi ha previsió de créixer i de crear riquesa, tampoc no hi haurà despesa social. Les retallades són resultat d'una selecció de prioritats. Conseqüentment, a falta de beneficis per atendre la provisió d'estafes o el dèficit públic, ens retrobem amb la caritat, la beneficència, amb els fills de Sánchez d'Óscar Lewis, l'ajuda veïnal, les organitzacions voluntàries que atendran els més pobres, però que ni en saben ni podran atendre el dret de pertinença a la humanitat.

Sota aquest paradigma també hi cap una altra reflexió per part de la *megaclassa*. Imaginem-nos per un moment unes persones al voltant d'una taula reflexionant entorn de molts informes negatius, molts d'ells encomanats expressament. No és tant difícil, penseu en Arias Cañete, que utilitzava la seva anatomia per dur els rius amunt i avall, i finalment, en veu alta, ell mateix, per exemple diu: «*¡Hay que decir basta!*», que traduït al català podria ser: prou de tantes reivindicacions i exigències sobre drets socials! L'Estat de Dret és insostenible, ho diu el president de la Comissió Europea i el de la CEOE i, per tant, decideixen que el principal dret sostenible és el dels resultats sense els quals no hi ha creixement. Prou de tanta participació, mà dura! Ja n'hi ha prou d'aquest color!, exclamen. Més retallades, més beneficis!

Molt simple, oi? Disculpeu-me, però en canvi seria l'origen d'unes prioritats, d'una decisió sobre la correlació de forces socials i de ruptura del pacte social.

Per mi, doncs, és important debatre i modificar aquest trist paradigma. No només com una utopia, sinó a curt termini. Hem de trobar una altra forma de créixer per resoldre necessitats humanes: invertint en la gent. Sóc conscient i demano disculpes per les obvietats i les generalitzacions que he fet i que no ajuden a concretar res. La Hannah Arendt, en la seva última pel·lícula sobre la banalitat, diu que la utopia és una invitació a l'esperança.

Els serveis socials s'han centrat en atendre les conseqüències del sistema econòmic sobre les persones: atur, exclusió, desigualtat, precarietat i un gran etcètera. Uns serveis socials en permanent sensació d'incapacitat per atendre les necessitats humanes, tant en èpoques bones com en dolentes. Tanmateix, la gent pobre actua amb menys capacitats per exigir i organitzar-se, perpetuant així llur

pobresa i opressió. Delibes i altres autors parlen de la submissió de la gent pobre. Cada vegada hi ha més articles i assajos rigorosos en aquest sentit. Us recomano la lectura de l'article³ d'en Joan Subirats al diari *El País*, així com l'autor Stonier, publicat per l'Editorial Hacer, que parla de la dualitat genètica del cervell, d'adaptació i de rebel·lió, quan no s'està satisfet del nivell econòmic necessari de subsistència.

Com a col·lectiu de professional dels serveis socials, hem estat invisibles en el marc econòmic. A vegades se'ns demana ser guardians de l'ordre establert i a vegades sostenir el nivell benèfic. No hem reivindicat mai la nostra participació en el creixement i la distribució ni la participació en el disseny i la confecció d'una casa comuna. Podem ser més pobres, però no més desiguals, i sobre les dues situacions ens cal, com a col·lectiu de professionals, definir-nos. Tenim una gran responsabilitat pel que fa a temes que tenen a veure amb la pobresa i la desigualtat. Per citar-ne alguns: l'enfrontament soterrat entre els que tenen feina i els que no; entre els que han hagut d'emigrar per guanyar-se la vida i els que som d'algun lloc, entre el lloc de treball segur, el conveni, les garanties, els sindicats i les persones treballadores sense ocupació ni protecció; entre els que poden valer-se i podran participar socialment o els que passaran a formar part de la benevolència i la submissió.

Hem de canviar el model d'ensenyament universitari de les persones que treballen en l'àmbit social i, en general, tot l'ensenyament: de la recerca d'un espai corporatiu a un de més enciclopèdic i multidisciplinari. La professionalitat en l'àmbit social no pot deixar la responsabilitat de créixer econòmicament i cultural només ens mans d'altres professionals, ni de defensar un treball estable que reclama més intervenció. Redescobrir una altra vegada el treball comunitari i la gestió local per afavorir l'autonomia de les persones i llur participació en la presa de decisions.

Hem de transformar el concepte d'Administració 'protectora' de polítiques fragmentades per una coordinació global i encaixar totes les iniciatives públiques i privades. Una Administració de gestió dels recursos públics més transparent. Una Administració amb voluntat de servei i amb participació directa que faciliti la dedicació i la informació per prendre decisions col·lectives, conciliï horaris i defensi relacions, preus i salaris locals, pel sosteniment digne de les famílies.

Incorporar en els objectius municipals i de l'Administració propera l'interès recíproc de les economies productives. Un gran sentiment i compromís per l'acció comuna i pública ha de recórrer l'Administració i la societat. Les administracions no poden separar-nos com a administrats. Nosaltres, les organitzacions socials, som un sector clau en l'acció social i pública.

Considero que hi ha un llarg camí per recórrer de debats fins als fonaments i que hem d'emprendre per promoure un futur diferent que el lampedusià.

Moltes gràcies.

Intervenció de Cristina Rimbau

Amb molt de gust presento el següent ponent d'aquesta inauguració. El senyor Josep Ollé, el director del Palau Macaya, aquest magnífic edifici de la ciutat de Barcelona, propietat de la

³ Subirats, Joan. «¿Quién tiene la culpa?», *El País*, 01/09/2013.

Fundació Obra Social “la Caixa” i que agafa un caire social per tractar les qüestions pròpies d’aquest àmbit, amb els espais renovats, a disposició de la ciutat.

És llicenciat en Filosofia i Lletres, secció d’Història, per la Universitat de Barcelona. Des d’aquesta disciplina també es poden aportar grans nivells de reflexió del pensament de la societat i, per tant, també del nostre àmbit de treball. La seva aportació serà fantàstica i estem molt agraïts de poder comptar amb les seves reflexions.

El senyor Ollé ha dirigit les àrees d’acció social, educativa i de centres propis de la Fundació. Àrees que realitzen una gran tasca i que li aporten reconeixement. Ha estat també director de programes de la Fundació de la Universitat Politècnica. Des del punt de vista de la gestió cultural, ha estat coordinador d’activitats culturals de la Fundació Obra Social “la Caixa” a Catalunya, Andalusia i Canàries, i coordinador de programes de recursos educatius de la mateixa Fundació. Dins l’Administració local ha treballat en l’àmbit de la joventut i l’educació; també a les arts escèniques i més concretament a la dansa.

Aquest perfil ampli li ha permès un ampli coneixement de la realitat social.

Intervenció d’en Josep Ollé

Jo sóc un gestor i, per tant, estic molt content de portar la direcció d’aquest centre, que tot just estrenem, i poder acollir jornades de màxim interès per a la nostra societat. El Palau Macaya està arrencant i agafant ritme de mica en mica, i ens encarregarem de ser un centre de debat i de reflexió sobre aquells temes que impacten en la societat. Una mira molt àmplia, més enllà del serveis socials. Treballarem la sostenibilitat aplicada socialment, econòmica i mediambientalment. Hem de poder parlar de models urbans, cap a on anem, etc. Tot gira entorn de les persones i, per tant, lliga amb els nostres objectius. Un espai obert per plantejar aquests temes d’interès sempre que continguin un enfocament que tingui en compte una manera de tractar els temes: de forma retrospectiva, que es portin projectes d’innovació aplicada (que s’estan fent, que funcionen, etc., amb exemples que es puguin compartir) i de modelització. Del pressupost de “La Caixa”, 500 milions van a l’Obra Social, i 300 van dedicats a projectes estrictament socials. La nostra empresa té un compromís amb les persones.

Esteu convidats a venir al Palau Macaya i a proposar temes d’interès. Esperem que aquesta primera jornada no sigui l’última i n’hi hagi d’altres per aprofundir i ampliar el debat.

Moltes gràcies i que tingueu un matí ben productiu i feu molta feina.

Ponència *La crisi ens fa retornar a formes de solidaritat primàries i parcials?* a càrrec d'Antoni Comín, exdiputat al Parlament de Catalunya i professor d'ESADE. Presentació a càrrec de Joaquim Ferrer, historiador i polític

Intervenció de Joaquim Ferrer

Presentar l'Antoni Comín és molt fàcil, és un gran conegut entre tots nosaltres. Ha estudiat Filosofia i Ciències Polítiques. Ha estat diputat al Parlament de Catalunya i en aquest moment és professor d'ESADE. Actualment col·labora amb tot de moviments i entitats com Cristianisme i Justícia, el Fòrum de Debat Social que organitza Impuls a l'Acció Social, etc. És present amb la paraula, articles i llibres. El seu darrer llibre tracta sobre la democràcia econòmica, tema gens allunyat del que parlarem avui.

El nostre ponent convidat intentarà resoldre la pregunta amb què titulem aquesta xerrada. Parlarem i recordarem les característiques de l'Estat del Benestar, per què ha fet crisi aquest model, què ha significat i quins camins hem d'emprendre per relançar-lo. Intentarem desgranar aquestes qüestions al llarg de la xerrada, i el mateix Antoni Comín ens ajudarà a marcar els límits del debat de les dues taules rodones que vindran a continuació.

Intervenció d'Antoni Comín

Intentaré aportar reflexions per endreçar les coses que sabem, les idees, intentar-les prioritzar entre tots.

En el títol es diu la paraula *solidaritat*. M'agrada que la posem al costat del verb *tornar* i de la paraula *formes*, deixant implícitament clar que hi ha diferents formes d'entendre la solidaritat. Si ens remuntem a d'altres èpoques, Habermas ens deia que la modernitat és aquell procés històric pel qual la solidaritat es va tornant freda, entenent-ho com a un aspecte positiu, la solidaritat entesa en la modernitat, com a una solidaritat formada entre individus i per mitjà de l'Estat. La solidaritat en la modernitat cristal·litza en els drets, primer els bàsics i més endavant els drets civils i polítics. La culminació de la qüestió són els drets econòmics i socials, l'Estat del Benestar. És important que entenguem que el progrés històric ha consistit en refredar la societat i que, per tant, la solidaritat consisteix en comunitats modernes on la gent té drets. La societat civil aquí no hi té cap paper a l'hora de construir la solidaritat. La solidaritat és una cosa de l'espai públic, no pas del privat. L'Estat és l'esfera dels interessos públics compartits, i la societat civil, l'esfera dels interessos privats. Hegel pensa en la societat civil, en el mercat. Marx agafa aquesta idea i diu que l'Estat està al servei de la classe que s'expressa a través de la societat civil, al mercat, i Habermas reinterpreta aquests discursos i acaba afirmant que la lògica de la relació entre l'Estat i la societat civil és la lògica d'uns moviments socials que van per davant de l'Estat, càlidament, per ampliar els drets. Obliguen l'Estat a ampliar el catàleg de drets per garantir. Quedem-nos amb aquesta idea, de com passem de la solidaritat des d'una lògica no universalista, sense garanties, individual, a la lògica del món modern, freda, en la qual l'Estat va capturant drets i en la que els moviments socials exigeixen a l'Estat una ampliació.

En l'actualitat, en el nostre Estat del Benestar parlem de drets i no pas de solidaritat. Qui és la garantia dels drets socials i econòmics? Qui fa que la vida dels ciutadans sigui digna? Hi ha quatre actors a la nostra vida que estan proveïnt, garantint o dotant de contingut als nostres drets econòmics i socials. Independentment però d'aquests actors, l'únic que té capacitat per garantir-los des d'un punt de vista jurídic és l'Estat. Avui parlarem també de la catàstrofe social que apareix quan l'Estat es retira d'aquesta responsabilitat. Els quatre actors imprescindibles per l'Estat del Benestar són: el mercat, l'Estat, el Tercer Sector i les famílies.

Una part dels drets els proveeix el mercat, però l'Estat els regula (per exemple: l'ocupació, l'habitatge, els drets laborals, etc.). L'Estat és bàsic com a regulador en aquests sectors. L'Estat intervé d'una segona manera, doncs quan aquest no vol que determinats drets estiguin mercantilitzats, els separa com passa per exemple amb l'educació, les prestacions o la sanitat, que no arriben a passar pels mercats; aquest són un drets desmercantilitzats, on el mercat no hi té cap paper. Aquí cal una determinada política fiscal per tal que la solidaritat sigui real. Hi ha una tercera manera per garantir drets per part de l'Estat: el desmercantilitza del tot, però fa que una empresa del Tercer Sector ofereixi aquests drets (a través de subvencions, concerts, programes, contractes, etc. i en molts àmbits). El Tercer Sector no substitueix l'Estat, doncs la garantia jurídica d'aquell dret l'ofereix l'Estat. El Tercer Sector ofereix el servei i la qualitat, molta qualitat. En aquest punt hi ha un senyal de rescatar la dinàmica comunitària, present al món premodern, i la garantia del dret, del món modern. El sector públic i el Tercer Sector esdevenen socis a favor d'una societat millor. I després hi entra en joc el paper del quart actor, el de la família. Depèn del país, aquesta fa un paper més important o menys. Quan la família té un paper important hi ha solidaritat primària més bàsica. Aquí, si hi ha polítiques públiques que usin la família com a operador, la família té un dret. Si no existeixen aquestes polítiques públiques per part de l'Estat, la família no facilita drets. Cal alliberar la família d'un paper central en el sistema de solidaritat.

Amb la crisi l'Estat s'ha col·lapsat en les formes de proveir drets a les persones. I com afecta la crisi a cadascun d'aquests actors?

- Hi ha un primer fracàs a l'hora de que l'Estat reguli els mercats, per això ens trobem amb la crisi econòmica. Això té molt a veure amb la globalització en tenir uns mercats globals i uns Estat que no ho son. A això se suma la incapacitat d'algun Estat de fer polítiques macroeconòmiques anticíclics, i passar a les retallades en temps de crisi. L'Estat ha fet un pas enrere a l'hora de regular. Per tant, hi ha un fracàs a l'hora de regular els mercats i de fer altres tipus de polítiques.
- La segona manera de proveir drets i de mantenir així la solidaritat és a través d'unes bases fiscals mínimament sòlides. S'ha enfonsat la recaptació de tot i alhora hi ha frau fiscal. A l'Estat espanyol hi ha uns impostos bastant similars a la mitjana europea; en canvi la recaptació és diferent a causa del frau fiscal. Fracàs també a l'hora de proveir béns públics a causa de l'enfonsament de les bases fiscals.
- I fracàs en la tercera funció, la de cooperar amb el Tercer Sector. L'Estat s'ha anat retirant en la relació amb el Tercer Sector i ha demanat que aquest faci el que pugui. El Tercer Sector ha passat a substituir l'Estat, la qual cosa ha fet que els drets desapareguin. És una relació privada de l'individu amb l'entitat. Això no és la solidaritat en la societat actual, això

és beneficència i no hi ha drets garantits. I això no és una crítica cap al Tercer Sector, és una crítica cap a l'Estat, que és qui obliga a fer aquest canvi. El mateix passa amb les famílies, que assumeixen altres rols.

Posaré per acabar tres exemples de la situació actual que facin referència a aquesta darrera consideració i el Banc dels aliments n'és un d'aquests. De sobte s'han de recollir tones i tones de menjar per alimentar a un nombre important de la població. Abans la gent menjava, perquè l'Estat feia polítiques perquè es pogués menjar. Un altre exemple és el de l'existència de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH), una entitat que treballa plantant-se perquè la gent segueixi tenint un habitatge. Aquest fet és un cas únic a Europa i ha aparegut com a conseqüència de la privatització del dret a l'habitatge. La PAH està treballant perquè aquest dret torni a ser públic. I només dos exemples més: els mestres de les escoles de Nou Barris que paguen les extraescolars d'una part dels alumnes, i les famílies joves que han tornat a viure amb els pares i sobreviuen amb la pensió d'aquests.

Aquests fets no són anecdòtics. Com és evident, el paper de l'Estat és imprescindible com a garant de drets.

Diàleg amb les persones assistents

Intervenció de Teresa Crespo

Demana que es parlés una mica més sobre alternatives, qüestions com què podem fer? D'altra banda, considero que és imprescindible pensar en quin Estat del Benestar volem i a què no podem renunciar. També voldria que s'opinés sobre la intervenció comunitària, la participació dels moviments socials.

Resposta d'Antoni Comín

És imprescindible el paper dels moviments socials que estirin l'Estat a fer més coses, a garantir més drets. Els moviments socials han de treballar per influenciar els governs per a que creïn drets i els garanteixin. La fusió de les dues lògiques de les que hem estat parlant, fusionant la lògica freda amb la càlida, amb allò jurídic i allò més humà.

Vigilem en dir que no tornarem a tenir els drets que teníem. Això només és funcional pels poders econòmics. Una part del què teníem ho podem tornar a tenir i en tenim dret. És possible. Ara, per tornar-ho a tenir hem de canviar les altres parts. Hem d'aspirar a tenir una despesa en polítiques educatives com la mitjana europea? I tant! Hem de fer les polítiques regulatòries que ens permetin fer aquestes polítiques. Hem de fer una reforma fiscal i modificar la cultura de gestió en el sector públic que ha de ser més eficient i transparent. Una de les maneres de garantir aquesta eficiència és que la lògica comunitària estigui a dins? Totalment d'acord, però tot això passa per tenir govern europeus.

Intervenció de Maria Mercè Rosich

En aquests moments hem de debatre i reflexionar més que mai sobre aquestes qüestions. Estem treballant amb dades d'emergència social. Depèn de nosaltres si anem més endavant o si retrocedim. Hem de lluitar pels drets socials. Crec que el pacte social s'havia trencat abans de la crisi, ja aleshores hi havia moltes de les desigualtats que estem patint ara. Alhora, voldria comentar que el Tercer Sector no només aporta qualitat, sinó que també aporta tendresa i valors socials. Cada actor ha de fer el seu paper, i cada actor ha de tenir ple compromís per a fer-ho possible. Ens hem d'empoderar cap al compromís, només així obtindrem més drets socials.

Resposta d'Antoni Comín

Un dels actors que garanteix drets és el mercat, perquè l'Estat el regula. Però hi ha una altra manera de fer que el mercat garanteixi drets a la gent: la democràcia econòmica, la dinàmica comunitària aplicada al mercat. Que la societat civil faci mercat d'una manera diferent: consum responsable, banca ètica, cooperatives, etc. Estaríem fent que el mateix mercat incorporés drets sense necessitat de regulació per part de l'Estat. Aquí hi destaca la societat de manera activa, empoderada i compromesa. Hem de fer mercat d'una manera diferent; ha de ser distributiu, ha de distribuir bé i que no faci falta que l'Estat redistribueixi. Podríem plantejar fer un pacte social per l'economia social.

Intervenció d'Àngels Guiteres

Jo sí que penso que no tornarem on érem, bàsicament perquè la societat ja no funciona com funcionava. Els actors amb el nou escenari de futur fa que ens hàgim de resituar. També valoro com un èxit la resposta social del Banc dels aliments, la PAH, etc. La lectura negativa que feies sobre els actors i el paper de l'Estat considero que en treu moltes coses bones. És l'Estat qui garanteix jurídicament el drets, però a la pràctica no és l'Estat qui ho fa, és la família i la iniciativa social. La ciutadania activa és la protagonista. Desconfio plenament de l'Estat com a únic garant dels drets.

Resposta d'Antoni Comín

Si el que vols dir és que el model productiu no serà el mateix que a la dècada del 1960, estic d'acord. També podríem dir que no tindrà res a veure amb el de la del 1990. Hem fet molts canvis. Dir que res no tornarà a ser igual pel que fa a la regulació dels sectors financers, segur. L'espai fiscal ja no només pot ser en l'àmbit de l'Estat-Nació, ha d'anar més enllà. Ara, sí que pot ser igual o sí que podem esperar que la despesa destinada a determinades qüestions sigui igual que fa uns anys. En aquest sentit, només en aquest, ha de ser igual. El «tot serà igual» no ha de servir de coartada.

La ciutadania ha de ser protagonista, però l'Estat no s'ha de retirar per a que la ciutadania el substitueixi. No ens podem alegrar de que la ciutadania sigui protagonista perquè garanteix determinats drets; ho podem aplaudir, però és d'escàndol. Això ho ha de fer l'Estat. I precisament la PAH segueix aquest model, actua com a ciutadania i treballa per canviar la llei.

Intervenció de Joan Quesada

Voldria plantejar dues qüestions: crec que podem oferir més i millor amb els mateixos mitjans i crec que potser ens hauríem de replantejar el paper d'Europa i la seva capacitat d'aplicar polítiques generals per a tots els Estats membres. Hi ha model europeu per sortir de la crisi? Es pot forçar una altra manera de govern a Europa?

Resposta d'Antoni Comín

Totalment d'acord. L'Estat s'ha d'organitzar millor i oferir serveis més efectius i eficients i, en aquest sentit, el Tercer Sector i la participació ciutadana és imprescindible per aconseguir-ho. La qualitat és imprescindible pels drets socials.

Intervenció d'Isidre Costa

Voldria fer un contrapunt d'àmbit municipal, doncs la situació financera a l'Ajuntament de Barcelona ens diu que és possible mantenir els nivells de benestar que havíem conegut. L'esperit municipal és importantíssim pel que fa a l'àmbit del benestar social, els municipis proveeixen espais pel benestar. L'urbanisme, per exemple, pot ser un programa social més per a la ciutadania.

Resposta d'Antoni Comín

I tant! l'urbanisme també és una política social.

Taula rodona *Experiències d'assistència, beneficència, solidaritat i igualtat*, a càrrec de Josep Oriol Pujol, director general de la Fundació Pere Tarrés; Dolors Calvo, directora de programes de la Fundació APIP-ACAM, i Itziar González, activista social. Presentació a càrrec de Rosa Barenys

Intervenció de Rosa Barenys

Ens acompanyen en Josep Oriol Pujol, director general de la Fundació Pere Tarrés; la Dolors Calvo, responsable de programes de la Fundació APIP-ACAM i la Itziar González, arquitecte, que va ser regidora de l'Ajuntament de Barcelona i en aquest moment és activista social.

La seva participació ens oferirà moltes experiències que ens permetran ampliar la ponència anterior.

Intervenció de Josep Oriol Pujol

La Fundació Pere Tarrés té una llarga trajectòria i una àmplia experiència en l'àmbit que estem tractant avui. La fundació té diferents iniciatives i línies de treball que, a tall general, podríem dir que:

- Ofereix beques: 2.322 infants becats l'estiu del 2013 amb 650.545 €. Beques en centres propis, activitats directes i amb Càritas, beques convivències escolars, proinfància, Generalitat, diputacions, 0,7 % IRPF, ajuntaments, empreses i donants.
- Disposem d'una xarxa de centres oberts, centres diaris en els que hi participen 2.000 infants. Una xarxa de 220 centres d'esplai amb 20.000 infants i 3.500 monitors voluntaris que porten a terme un treball de promoció de la persona i de prevenció. També el projecte PAIDOS amb Càritas o desenes de projectes amb escoles i ajuntaments.
- Oferim formació en habilitats socials per facilitar l'ocupació, així com suport a familiars cuidadors de persones dependents.

Tota l'acció de la fundació és de caràcter social: la formació universitària amb beques, lleure, treballadors familiars, gestió de serveis, menjadors, cases de colònies sense pensió, etc.

Em motiva especialment el títol de la jornada d'avui, *Beneficència o Benestar Social?*, i m'agradaria arribar a respondre a la pregunta amb el condicionant del temps que tenim. Ho intento a continuació.

Davant la pregunta opto, òbviament, pel Benestar Social. Per la promoció de les persones, per la cohesió social, pel funcionament de l'ascensor social, per l'economia social de mercat front el liberalisme econòmic. I em pregunto: beneficència o solidaritat?, Estat del Benestar o societat del Benestar?

Estat i llibertat d'iniciativa. Responsabilitat col·lectiva en la defensa del benestar de tots en el qual la iniciativa social és insubstituïble i és garantia d'una democràcia real. Davant del dilema que se'ns presenta i entre organitzacions socials goso apuntar el següent:

- Cal fer una defensa aferrissada dels pilars de l'Estat del Benestar: salut, ensenyament, pensions i serveis socials. Vull destacar que l'aplicació de la llei de la dependència ha estat una veritable catàstrofe, que la situació de les residències de gent gran és molt complexa i que hi ha grans dificultats per l'atenció escolar a la diversitat.
- Drets socials sí, en especial per als més fràgils i vulnerables. Amb tot, cal considerar quins drets són possibles de garantir, quins de forma universal, en quines condicions que afavoreixin la dignitat i la responsabilitat de la persona.
- Denúncia sí, demagògia no. La demagògia ens deslegitima i fa perdre confiança per obtenir uns titulars que poden donar una visibilitat momentània, però fa perdre la confiança, que és lenta i difícil de restablir. Hem d'estar alerta amb les xifres de pobresa relativa, parar atenció a determinats usos de l'informe del Síndic de Greuges de Catalunya,⁴ a afirmacions que ens comparen amb la postguerra.

Ho hem de saber solapar a la reivindicació nacional que viu el nostre país. No en podem parlar despectivament com «del tema únic», ja que respon a una inquietud i una il·lusió socialment molt estesa. Ho afirmo amb independència de les simpaties personals que cada un pugui tenir per aquest moviment patriòtic.

La denúncia ha de ser sobre les carències de les persones i no les reivindicacions corporativistes de les entitats socials, per la mateixa deslegitimació de la que parlàvem abans. Això però, no vol dir que no haguem de fer acció de *lobby* per mantenir allò que ens correspon.

Volia comentar un article⁵ meu, publicat al diari *ARA*, sobre la necessitat de «Rescatar les persones». En destaco diferents consideracions:

1. Cal pressionar en defensa de la fiscalitat sobre les finances. Sincerament no crec en els impostos de successions o patrimoni que acaben gravant les classes mitjanes. La solució ha de venir per la taxa Tobin⁶ i mesures similars. Compartim l'interès d'una normalització europea de l'impost de societats, inclosos els patrimonials.
2. Considerem que malgrat no agradi, hi ha uns límits i unes ineficiències que cal admetre. Vivim en un context de globalització econòmica on cal generar riquesa sent competitius per poder créixer i admetent que cal distribuir-la globalment. Proposo pactar entre el sector públic i el privat en l'assumpció de responsabilitats. Amb això vull dir subvencions objectivables, a les actuacions d'interès social que fan les entitats; acord en l'abordatge de determinats problemes; llei de mecenatge i resoldre el tema de l'IVA com a cost.

⁴ Síndic de Greuges de Catalunya. «Informe al Parlament 2012». [Barcelona], Síndic de Greuges. 2013. ISSN: 2014-7252.

⁵ Pujol, Josep Oriol. «El repte de “rescatar” persones». *Ara*. 05/09/2014.

⁶ La Taxa Tobin és una proposta d'impost sobre les transaccions financeres, és a dir, un impost sobre el flux de capitals en el món, suggerit a iniciativa de l'economista nord-americà James Tobin l'any 1971, qui va rebre el Premi Nobel d'Economia el 1981. La Taxa Tobin consisteix a pagar un impost cada vegada que es produeix una operació de canvi entre divises, per frenar el pas d'una moneda a una altra i per, en paraules de Tobin, «tirar sorra als engranatges massa ben greixats» dels mercats monetaris i financers internacionals. La taxa havia de ser baixa, entorn del 0,1%, per penalitzar només les operacions purament especulatives d'anada i tornada a molt curt termini entre monedes, i no a les inversions. [Viquipèdia: 4 de juny del 2014].

3. No podem demonitzar la beneficència. Gràcies a Càritas, que fomenta la promoció de la persona, a les nostres colònies gratuïtes, que volen incorporar infants i joves en un centre d'esplai, o al Banc dels aliments, moltes persones s'hi integren. No és el desitjable, però ajuda als que es troben radicalment exclosos. En aquest sentit, també vull posar un altre exemple. Considero que és millor fer *La Marató* de TV3 per la pobresa que no pas no fer res. Malgrat no sigui el desitjable, ni exigeixi a l'Administració de les seves responsabilitats, reitero. Aquests dos exemples ens deixen veure, i és significatiu, que la solidaritat no està pas en crisi. Segons l'Asociación Española de Fundraising⁷ els donants regulars han baixat només entre el 10 i l'11 %. Cal preservar els drets, però mentre no sigui possible, benvinguda sigui la solidaritat, en especial si és motor de canvi en les persones i evita la dependència.
4. El realisme i el sentit comú en bé dels més febles ha d'incloure la denúncia de la precarietat, de la impunitat fiscal d'alguns —imputats per delictes fiscals—, de la imprescindible assumpció d'algunes responsabilitats públiques des de la legitimitat de molta feina veritablement eficaç. I això passa per mobilitzar també la societat per solidaritat amb els que no han tingut les mateixes oportunitats que nosaltres. Això passa per la defensa d'uns valors que no són els del liberalisme econòmic que ha posat les finances molt per damunt de les persones.

I sentint-ho molt, i no compartint-ho en absolut, sento haver d'afirmar que difícilment recuperarem a mig termini la tendència *in crescendo* que tenia el model d'Estat del Benestar. És més, costarà recuperar els nivells que uns vam creure possibles de l'Estat del Benestar. Anem cap a la direcció d'un Estat bàsic del Benestar. Després de la reforma dràstica de les pensions poden venir la sanitària i la de l'atur.

En aquest sentit tenim l'exemple alarmant de la Comunitat de Madrid, amb el model de privatització hospitalària que han realitzat. També les enormes xifres dels nostres impostos per a rescatar bancs i no per a rescatar persones, deteriorant així el suport a les classes mitjanes.

En definitiva, acabo la meva participació en aquesta jornada dient que la beneficència no és el més desitjable. El més interessant de tenir és una societat del Benestar en la qual l'Estat garanteixi l'equitat en l'essencial, amb dignitat, i que ajudi a una societat civil forta que assumeix també les seves responsabilitats des de la llibertat d'iniciativa i la responsabilitat social de les persones, i que exigeix als responsables públics la mateixa coherència i honestat en el treball pel bé comú que s'exigeix a ella mateixa.

Intervenció de Dolors Calvo

En el context d'aquesta jornada en la que se cerca una mirada reflexiva, crítica i responsable que ens permeti com a col·lectiu crear opinió entorn de les grans qüestions que remouen el debat social actual i, especialment, quan se'm va demanar que presentés una experiència, vaig començar a pensar quina de les nostres pràctiques en l'atenció i la intervenció social amb persones en situació de risc d'exclusió o altament vulnerables resultaria més representativa per aquesta taula. Com, des

⁷ L'Asociación Española de Fundraising (www.aefundraising.org) és una organització no lucrativa que té per missió el desenvolupament de la filantropia i la captació de fons a Espanya.

d'una perspectiva històrica de res des de la meua vessant pràctica, aportar algun d'aquests elements reflexius.

Em resultava del tot evident que el recorregut que hem fet conjuntament en els darrers anys des de pràctiques que responien a principis de caritat, passant pel desplegament de la beneficència pública i l'assistència social fins arribar a aquelles fonamentades en principis de solidaritat, igualtat i defensa dels drets socials seria prou conegut per tot vosaltres.

Amb tot, finalment vaig pensar que poder fer-ne una repassada ràpida m'ajudaria a conduir una de les dues idees que em preocupen principalment quan estem en debats com el d'avui: la fragilitat de la nostra memòria.

Així reprement l'exemple de les persones amb discapacitat, recordar que el recorregut pels camins de la beneficència, l'assistència, la solidaritat i la igualtat —etapes que descrivim com a superades i no ho estan— deriva de la pròpia concepció social de la discapacitat, de la persona i «dels valors que han acabat imposant-se en una comunitat concreta en un moment específic, és a dir, del concepte de *normalitat*» (Barton, 1998).

En aquest marc s'ha vist embolcallat el concepte i el tractament de la discapacitat. La major part del seu recorregut ha estat desenvolupat al marge de les pròpies persones afectades. Aquestes han estat quasi sempre subjectes passius sobre els quals el grup normatiu ha hagut de prendre decisions entenent que les seves limitacions els incapacitaven íntegrament per ser agents actius a la societat (competir, treballar, ser responsables, etc.). La concepció de la malaltia i el rol del malalt receptor de cures o tractaments, la de l'impedit que els demanava l'acceptació de la seva situació sense possibilitats de recuperació, passant pel model rehabilitador, han implicat, d'una forma o altra, una pèrdua total de la seva condició humana i dels seus drets, un estar al marge de la intervenció definida per a ells i, en conseqüència, una ciutadania de segona classe.

És relativament proper que són els mateixos col·lectius d'afectats, mitjançant l'associacionisme, els grups de suport natural —famílies i comunitat— i la construcció de principis de solidaritat, els impulsors d'una lluita pels drets de ciutadania plena, per la igualtat i la participació, i per la necessitat de no quedar al marge del processos explicatius de la pròpia discapacitat i del disseny de les seves respostes. Conjuntament aniran estructurant una lluita pels drets i uns canvis vertiginosos sobre el rol de la persona amb discapacitat que, juntament amb les transformacions socials a les quals hem estat sotmesos, impulsen els paradigmes de l'atenció comunitària i de qualitat vigents als nostres dies.

El recorregut per aconseguir la igualtat de tracte i el dret a la igualtat d'oportunitats, la concepció a favor de la «vida independent» que passa de demanar entorns més practicables a un «disseny per a tots» juntament amb d'altres mesures d'acció positiva han estat la zona de cultiu de les noves concepcions de la discapacitat, la dependència i la promoció de l'autonomia, els paradigmes dels suports, la qualitat de vida, la vida normalitzada i la funcionalitat.

Així, el disseny dels serveis i les pràctiques socials que havien de respondre al conjunt de les seves necessitats, ha experimentat en la mateixa línia una evolució semblant:

- passant d'incidir en una condició de la persona a treballar amb la persona com un tot,

- de la condició de subjecte passiu a la de subjecte actiu,
- de la centralitat del servei a la centralitat de la persona, i
- de la construcció de paradigmes exclusors a d'altres d'intervenció a partir de principis de presència, participació i rol social.

Tot això, malgrat ser una exposició ràpida, no voldria que s'interpretés com a senzilla, ha suposat un veritable avenç en aquesta línia, però resta lluny de trobar-se en una situació desitjable.

Amb tot m'ajudava a transmetre la primera idea que us anunciava que ve a dir que, encara que dins de l'Estat del Benestar, els serveis socials som un dels sectors menys consolidats. Em preocupava que en la discussió o la polarització d'una reflexió entre d'on venim i a on anem, no reforcem suficientment on estem a l'actualitat. Que malgrat, els drets socials, des dels quals estem fomentant les nostres pràctiques actuals, no estan consolidats amb fermesa ni han assolit el reconeixement suficient, els hem cercat i els hem trobat, i ara no hem d'estar disposats a perdre'ls. Que en la construcció d'intervencions socials des de la participació col·lectiva i els principis d'igualtat i dignitat, podem acostar-nos a resultats positius d'interacció entre el desenvolupament de la capacitat d'autonomia de la persona i la societat de la qual en forma part. En definitiva, que una vegada hem tocat i visualitzat l'altre com un igual, no podem deixar de veure'l com a tal, i la pràctica social, ja sigui complint objectius primaris o secundaris, no podrà tancar els ulls d'allò que és avui una realitat.

Arribat aquest punt, no vaig poder evitar pensar en un altre dels pilars de l'Estat del Benestar, la sanitat, i sense caure en reduccionismes simplistes (ja que té una llarga història de lluita i construcció) em preguntava si a dia d'avui, sotmesos també a importants ajustaments pressupostaris en el seu finançament i qüestionats en moltes de les seves pràctiques, estan reflexionant sobre el retorn a fases anteriors de la seva història. Imaginem unes jornades sota el títol Beneficència o Salut? Potser hi arribarem, ho sé, el cert és però que després de fer una cerca he pogut constatar que no és així. Malgrat la situació econòmica actual deixa la seva empremta en alguns dels títols que encapçalen les trobades professionals, continua destacant en elles la part més tècnica i qualificadora del seu objecte d'intervenció (la salut) i la seva pràctica identitària (la pràctica mèdica).

Per què en el nostre sector no ens reafirmem de la mateixa manera? No és una crítica a la jornada, ans el contrari, crec que sóc conscient de per què estem aquí i què pretenem fer quan plantegem una trobada com aquesta.

Sé que malgrat els avenços dels quals parlava abans, comptem amb una disciplina altament vulnerable, conseqüència de la nostra curta història i de l'herència que encara arrossega. Sé que encara no havíem assolit un model ferm d'atenció a les necessitats socials consensuat i garant, i que les passes que s'havien fet en aquesta línia han estat fortament debilitades. Però també sé que, malgrat les indefinicions i les deficiències que presenta, estàvem camí de consensuar el nostre objecte d'intervenció —la interacció, és a dir, l'ajustament entre l'autonomia personal i la integració comunitària— i una pràctica pròpia —l'acompanyament social (F. Fantova)— entesa com el conjunt de relacions d'ajuda que els professionals de la intervenció social mantenen amb les persones, les famílies o les comunitats destinatàries dels seus serveis i que poden tenir caràcter preventiu, substitutiu, habilitador o estar orientat a crear canvis en patrons, situacions o estructures socials.

Que encara que difícil, consolidar aquesta pràctica pròpia, l'acompanyament social, des d'aquesta conceptualització ens permetria allunyar-nos de les concepcions encara molt arrelades a la imatge pública:

- De què som i a què responem.
- De la concepció que els serveis socials no són per a tots, sinó sols per als més necessitats, aquells que no han tingut sort a la vida.

Per acostar-nos a pensaments més propers a:

- que som un sector de resposta a unes necessitats personals i d'interacció concretes que podem presentar qualsevol de nosaltres en un moment determinat de la nostra vida,
- i que en la mesura en què ens allunyem d'entendre les nostres pràctiques en un sentit finalista, més ens apropem a ser una disciplina per a tots amb consolidació per desenvolupar pràctiques preventives, inclusives i/o recuperadores.

Aquesta és la segona idea que vull posar en aquesta taula, perquè ens ajudi a articular la reflexió: que davant el panorama crític actual, no deixem que trontolli tot el sistema. Que encara que la realitat ens força a prendre mesures davant l'ingent nombre de persones en situació d'alta vulnerabilitat, el nostre plantejament no passi per qüestionar la nostra pràctica, per qüestionar què hem de fer, sinó que passi per el com ho hem de fer des de la mateixa per respondre a situacions d'emergència social. Com fer de l'acompanyament social un concepte clar i fort que permeti la identificació per part de tota la ciutadania del suport que pot proporcionar.

En el seu conjunt, em preocupa que en la dialèctica sobre experiències de beneficència o de benestar social i en les pràctiques que se'n deriven, acabem estigmatitzant el fet de donar pa a qui te gana i, potser és una forma simple de dir-ho i no és nova, però vull recordar-la. Si tinc gana, necessito pa, és més, m'agradaria que si m'ha de passar, em toqués passar gana en una societat on tingui dret a tenir a pa! El problema rauria en el fet de a què em fa renunciar de la meva integritat personal i de la meva dignitat qui me'l dona. En paraules d'Amartya Sen «el desenvolupament humà sols és possible en la mesura en què fa possible el procés d'expansió de les capacitats de les persones i la provisió de béns és una condició necessària, però no suficient per ampliar aquestes opcions».

Intervenció d'Itziar González

Jo parlaré del dret a la política, l'experiència d'una arquitecte que decideix rehabilitar edificis en lloc de fer-ne de nous. Aquí hi ha una renúncia i també un reconeixement a la feina dels altres, una actitud professional de sumar. Rehabilitar edificis comunitaris et fa adonar que la pròpia gent que viu a dins no saben què tenen en comú i que és a partir dels problemes que sorgeixen que descobreixen el sentiment de comunitat i que els problemes d'un afecten a l'altre. Per poder fer la meva tasca havia de fer veure inicialment als veïns i veïnes la situació comuna entre tots ells. M'inicio en la rehabilitació de la ciutat [Barcelona] a partir d'una realitat concreta, d'uns veïns que tenien unes necessitats. I d'aquí també em vaig iniciar en la política i en la rehabilitació de les estructures polítiques i de fer entendre que els veïns necessitaven els tècnics i els polítics, i que

aquests necessitaven els altres. No va ser fins aquest moment que em vaig adonar de la importància de la dimensió política que tenim dins. Finalment vaig tenir l'oportunitat de ser regidora, i va ser una experiència apassionant i una gran oportunitat personal.

Vull compartir amb vosaltres l'experiència de ser regidora a Ciutat Vella. Vaig descobrir que ningú no sabia què era Ciutat Vella. Cal estudiar i tornar a conèixer el territori en el qual t'enfrontes. Es necessari conèixer la realitat social i els actors implicats. Vaig descobrir les problemàtiques i el tractament de les persones que hi vivien. Diferents situacions em va fer comprendre que faltaven ulls per veure-ho tot. Des de les administracions hi ha una feina infinita i diferent, en contacte amb d'altres persones, però també amb moltes limitacions, no s'arriba a tot arreu. Necessitàvem d'activistes que fessin un cop de mà. Per això reclamo el dret a la política, on aconseguir que qualsevol persona sàpiga la importància del seu compromís amb el seu entorn, denunciant, valorant, etc., tot allò que l'envolta.

Vull recordar una de les experiències que vaig viure, la del *mobbing*. Grups d'activistes em van venir a veure i em van traslladar la problemàtica, i van venir també els veïns. Vam mirar de dissenyar un procés de mediació. En lloc d'externalitzar aquests processos, les administracions també ens hem de convertir en espais de mediació com ho són, per exemple, les sindicatures de greuges. Hem de crear mecanismes per autoauditar-nos i dissenyar-ho tot d'una manera més transparent. Això ho hem de fer des de l'Administració però la ciutadania ha d'entendre que custodia el poder. La societat custodia el poder i garanteix que ningú n'abusi. En aquest sentit vam actuar i vam mediar entre propietaris i llogaters, encara que jurídicament es considerés com una qüestió entre civils. Davant d'aquestes situacions l'Administració ha d'actuar. La vida de les persones i les problemàtiques socials han d'estar dins les agendes polítiques dels governs. Anar a l'arrel del problema i conèixer la realitat és bàsic per a les persones que dissenyen les polítiques i perquè així poden generar estratègies transformadores.

Vaig dimitir, però sempre recordaré la gran sensació de satisfacció per haver pogut aturar situacions de *mobbing* a Ciutat Vella.

Aquesta situació de la nova política recau en el paper dels activistes que consisteix bàsicament en tres qüestions:

- ensenyar a entendre la realitat i descriure-la;
- fer conèixer aquesta realitat i que tingui empatia amb els altres, i
- traslladar el missatge de que «junts es pot transformar».

La tasca és tan immensa que, si tothom recupera la seva dimensió política, és més fàcil d'arribar a aconseguir els objectius. Si tothom recupera aquestes infraestructures de confiança comuna, tindrem els ulls, les mans i l'ambició de transformar. Serà, per tant, més fàcil de realitzar.

Diàleg amb les persones assistents

Intervenció dona Teresa Crespo

Hi ha coses que no s'entenen: les grans diferències socials, que pugui haver-hi grans sous de polítics i en canvi que hi hagi nens que no puguin realitzar activitats extraescolars.

Resposta de Dolors Calvo

Davant la situació hem d'intentar no aferrar-nos al que ja tenim ara. I a partir d'aquí continuar lluitant pels drets. El retorn a la beneficència no ha ser la resposta, perquè ja hem fet camí per trobar-ne una altra, hem trobat un punt entremig.

Resposta de Josep Oriol Pujol

En aquest moment actual es fa difícil defensar el sou dels polítics, però probablement el problema principal estigui a l'economia financera, especuladora i que no aporta res.

Intervenció Joan Quesada

Moltes vegades hi ha peticions ciutadanes que no reben respostes per part dels governs o de les administracions.

Resposta d'Itziar González

El disseny històric per accedir al poder per part de la ciutadania és el sistema de partits jeràrquics, uns valors determinats i unes institucions amb totes les opacitats possibles. Hi ha falta de connexió de les estructures de poder amb els problemes de la gent. La solució que jo proposo en aquest moment porta implícit que hi ha més maneres de transformar en la societat que en els polítics. Tinguem, doncs, maneres de transformar-les: la política i la societat. La millora de la democràcia passa pel reconeixement de la ciutadania que vol fer ús de la seva dimensió política.

Taula rodona *Cal mirar el futur des de la beneficència o des de la igualtat? Com estimular la participació?*, a càrrec de Rosa Domènech, presidenta d'Impuls a l'Acció Social, i de Mariona Lladonosa, politòloga i investigadora de la Universitat de Lleida. Presentació a càrrec de Rafael Hinojosa

Intervenció de Rafael Hinojosa

Finalment ens acompanyaran la Rosa Domènech i la Mariona Lladonosa.

No presentarem la Rosa Domènech, doncs ja l'hem presentada extensament en la primera intervenció del dia, sols em detindrè en recomanar el seu darrer llibre de vivències socials *Vivències sociopolítiques i treball social. El meu granet de sorra*, que és un llibre que permet conèixer què ha passat al nostre país en l'àmbit dels serveis socials. La següent ponent serà la Mariona Lladonosa, llicenciada en Ciències Polítiques i de l'Administració per la Universitat de Lleida.

Intervenció de Rosa Domènech

La meva història i l'interès per superar la beneficència ve de molt lluny. Tot el que he treballat i on he treballat ha tingut com a objectiu el de superar la beneficència. Del 1963 al 1970 vaig treballar al suburbi del Camp de la Bota, després al Gornal, a Singuerlín, a l'Hospitalet, etc. Al Camp de la Bota vaig tenir la sort de tenir com a cap una persona que em va ensenyar a interioritzar el què és important d'interioritzar dins el treball social: mossèn Jaume Cuspinera. No hem d'ajudar per caritat, sinó per justícia, tendint a la igualtat. Vaig tenir la sort de conèixer el món obrer i social d'aquells moments (anys 1967-1968). La meva vida ha estat plasmada pels coneixements que vaig interioritzar en aquella època. Vaig conèixer les necessitats de la classe obrera i vam començar a fer treball social comunitari.

El treball social comunitari és el d'informar, raonar i oferir solucions amb la participació de la comunitat i de les persones que tenen aquella problemàtica. Amb respecte i professionalitat. Al treball social sempre cal donar-li enfocament de solidaritat. Sempre ha de ser un treball solidari, no només d'assistència o beneficència, per això a nosaltres ens interessa parlar d'igualtat. En el treball que dúiem a terme la gent que treballàvem en aquells barris calia comptar amb la comunitat per fer la transformació social. El treball social comunitari o de barri és el que ajuda i acompanya les persones a canalitzar la seva inquietud i així donar-los seguretat en els seus drets i deures. Vull donar-li molta importància a aquest fet i cal que es porti a la pràctica.

En l'època de resistència al franquisme, la unitat en la reivindicació de les necessitats socials era una realitat de tots els partits, i d'exemples en disposem uns quants com el del dispensari a Badalona o Santa Coloma de Gramanet. Ja a l'any 1979 vaig participar en el treball d'organitzar el departament de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona, amb l'equip d'en Narcís Serra. Un dels nostres objectius principals d'aquell moment era el d'eradicar la beneficència. Vam canviar els decrets existents i es va elaborar una llei nova, podent fer així una organització de serveis socials digna i desterrant la beneficència. El nostre enfocament en el treball sempre ha estat aquest. Aconseguir que la beneficència sigui desterrada és molt important. Amb l'Estat del Benestar hem aconseguit moltes coses, la nostra idea sempre ha estat la de treballar per aconseguir l'Estat de

Benestar. Manquen moltes coses per aconseguir, però s'ha fet una bona feina. Hem aconseguit un sistema de pensions, un ensenyament obligatori, un sistema de sanitat que és dels millors d'Europa, uns serveis socials específics que han permès grans resultats envers la vellesa, la infància, la drogodependència i els disminuïts, etc. En habitatge, cultura, transport, etc., també hi ha hagut grans avenços. En conjunt és un pas endavant històric, però és fàcil veure'n les mancances, sobretot en la sensibilització de la comunitat que ha de participar en de la construcció d'aquest Estat del Benestar.

En aquest moment i des de fa sis o set anys, tinc la sensació que hem retrocedit, i això em preocupa molt. L'Estat del Benestar es qüestiona i ara s'orienta cap a la beneficència. Creiem que això és un retrocés. És veritat que la situació que estem vivint és deguda a la globalització, la crisi i les retallades, i ens està creant una situació complicada, difícil i trista. Tenim un 30 % de pobresa i un 10 % de misèria. Aquestes xifres són colpidores. Els bancs d'aliments són necessaris, les loteries i les maratons que es realitzen també són importants per anar cobrint els dèficits que tenim. Hi ha molta immigració i diuen que molta gent que usa aquests serveis és d'aquest col·lectiu. Malgrat tot la gent que va al Banc d'aliments moltes vegades té vergonya, sent que perd la dignitat. Potser es podria mirar de fer d'alguna altra manera per no ocasionar aquesta angoixa.

No ens volem quedar en aquest estadi de congelació, de retallades de l'Estat del Benestar. No podem interioritzar la beneficència, els bancs d'aliments, etc., com a eines. Hem d'actuar en valors en tota la nostra vida quotidiana. Volem tendir a la igualtat, i aquesta és una tasca complicada i més amb el panorama amb què ens trobem.

Cada època genera els seus moviments socials i, en general, aquests apleguen afectats o sensibilitats en una problemàtica. En la dictadura els moviments socials suposaven un esforç molt important i eren fruit de grans reivindicacions polítiques. En aquesta època les associacions de veïns van fer un paper molt important, i també els moviments socials pel que fa a les llibertats democràtiques.

A la dècada del 1970 canvia el paper dels moviments socials. Hi ha una transferència de recursos humans d'aquests als partits polítics i d'aquí a l'Administració. Aquest fenomen va representar una crisi pel moviment associatiu, que va deixar de banda el treball de barris.

Més endavant sorgiren el feminisme, l'ecologisme, el pacifisme, etc., i molts altres moviments que canalitzaven d'altres inquietuds i que van anar apareixent en els següents anys amb força. A l'actualitat, han aparegut el moviment dels indignats, plataformes que exposen lliurement la seva opinió cap a temes concrets com la PAH, l'Assemblea Nacional Catalana, el Procés Constituent, etc. En Jordi Borja diu que aquests són moviments latents, amb una gran presència a les xarxes socials.

Veig el futur amb esperança, i aquest és el sentiment que ens anima a treballar i a pensar com tirar les coses endavant. Lluitem per instaurar la igualtat que no passa només per la beneficència. I ho farem posant el nostre granet de sorra, pensant en projectes que facin créixer els drets i la dignitat, com per exemple, instaurant el concepte de *justícia social* entre la ciutadania. Hem de treballar amb els mitjans de comunicació perquè parlïn d'aquest concepte i que el traslladin entre els ciutadans. També hem de treballar per unes finances ètiques, sense frau, amb una economia del bé comú. També ens cal una nova democràcia social.

Com a treballadors socials ens cal ser conscients del nostre paper clau envers la societat, malgrat les èpoques complexes. Hem de tenir clares les nostres funcions i el nostre paper com a treballadors socials, més enllà de la beneficència. És moment de saber quina és la nostra funció professional.

En resum, ens han d'interessar les persones i les necessitats que tenen. Ens hem de fer aquestes reflexions i mirar de respondre'ns les qüestions. Personalment crec que hem de fer un bon treball social comunitari. És molt important donar credibilitat en els nous moviments socials que estan apareixent des de la base, i hem de reformar la democràcia. Estem en un moment de canvi i entre tots hem de posar el nostre granet de sorra.

Intervenció de Mariona Lladonosa

Voldria fer molt ràpidament una petita reflexió vinculada sobretot a la qüestió de com estimular la participació i l'empoderament social en perspectiva de futur. Hem de mirar el futur des de la beneficència o des de la igualtat?, es preguntava en aquesta taula. El meu parer és que, d'entrada, la igualtat és l'espai polític des d'on treballar, la condició prèvia, el marc ideològic d'acció des del qual a dia d'avui ens hem de plantejar una reinterpretació de la realitat socioeconòmica que vivim.

A l'hora de parlar de beneficència —un concepte que s'ha negativitzat molt en el vocabulari de l'esquerra— val a dir que hi ha dinàmiques locals —menjadors socials, banc dels aliments, recollida de roba, etc.—, que ens costa categoritzar aparentment sota la idea de beneficència perquè es tracta d'accions concretes que tenen com a objectiu resoldre unes necessitats de caire material o de benestar emocional directe. Si analitzem però la funció social que compleixen, la manera com aborden el conflicte sobre el qual actuen, ens adonem que sí estan molt lligades a la qüestió de fons, la qüestió política, que és com actuem sobre el nostre model polític i econòmic: des de la subsidiarietat al sistema o des de l'alternativa i la transformació de la realitat social que la genera.

Parlar de beneficència o igualtat avui demana pensar en el panorama en què ens trobem, en el context d'un Estat del Benestar cada cop més feble, en què cada vegada més es fa visible la necessitat d'emprendre accions materials concretes i immediates de caire socioeconòmic, complint funcions de subsidiarietat des d'entitats i voluntariat locals. El model d'Estat del Benestar del que venim és important, a casa nostra és mediterrani, molt familiarista, on la prestació de serveis i garanties socials de l'Estat es basa en la família i el mercat de treball. Aquest fet determina molt quin tipus de resposta sabem o podem donar en l'àmbit col·lectiu a l'hora d'enfrontar-nos a les desigualtats. Per exemple, amb un atur cronificat i un mercat de treball trontollant, quin pes té això en la família i les entitats que fan la funció subsidiària? Quina càrrega suposa emocionalment i material a les famílies i al Tercer Sector el fet que l'Estat del Benestar estigui tocat de mort a dia d'avui?

Totes les dinàmiques que s'han explicat en aquesta jornada relaten bé i expliquen diverses realitats de la justícia i la injustícia social dels nostres dies, però és important tenir en compte el fet que a vegades parlem dels mals de la nostra societat com si les causes d'aquests fossin desconegudes; o com si amb accions exclusivament redistributives poguéssim actuar sobre els dèficits socioeconòmics de la crisi. Crec que cal eixamplar la mirada i començar a responsabilitzar i

identificar les dinàmiques, els grups d'interès, els poders i les institucions que generen desigualtats. Això vol dir que a l'hora de parlar d'igualtat també hem de denunciar un model econòmic profundament injust, que genera desigualtat de forma estructural. Cal reconsiderar els aspectes que determinen les desigualtats i plantejar la necessitat d'una nova democràcia social d'arrelament local, a través d'instruments basats en el territori que enforteixin la dimensió social i local. Això i apostar, és clar, per un model de transformació social i, per tant, d'alternativa.

Igualtat per tant entesa com a eina de transformació i alternativa. Segurament aquesta és la diferència més gran amb la beneficència, que és una acció finalista. Un model ideològic igualitari és el que planteja transformacions en les causes de fons de la desigualtat, acompanyant-les de la necessitat de generar empaties entre els agents socials existents. Posar l'accent en la democràcia, en l'espai públic i en la potenciació d'això que sovint s'ha anomenat «la societat civil» que en definitiva són les persones que participen i interaccionen políticament i socialment amb els altres.

La participació actual és molt heterogènia, té expressions molt diferents i molt canviants a les fórmules a les que estàvem acostumats. A dia d'avui ens trobem que les persones som més individualistes, un reflex del model liberal; en canvi però, ens trobem també que som subjectes amb la capacitat de participar individualment de forma més activa, més conscient d'aquesta capacitat que tenim de democratitzar el sistema. Això són les noves formes d'individualització de la participació: persones que en col·laboració tenen més coneixement, més capacitat d'acció, i més possibilitats d'elecció i d'innovació. Individualisme i individualització sovint comporten contradiccions. Això també es trasllada als col·lectius socials, perquè aquesta relació i contradicció influeix directament en la participació que hi ha: els vincles socials són reflexius, establerts, mantinguts i renovats o canviants constantment pels individus. Les dinàmiques on la participació és una dialèctica, són dinàmiques molt més lentes, que ofereixen però un nou marc de contacte que fins ara era desconegut. Per tant, les dinàmiques de participació actual ens permeten reconèixer nous jocs de diàleg entre el coneixement i la informació, i la nostra capacitat d'accedir i traspasar el coneixement. Per exemple, fent circular informacions opaques fins ara al ciutadà (per això som més exigents amb les institucions que fa uns anys), o en la capacitat de les mobilitzacions socials que permeten visualitzar i transgredir les relacions de poder existents. En aquest sentit s'ha parlat de mobilitzacions o de grups que impulsen aquestes noves dinàmiques de participació ciutadana com la PAH. Abans una de les intervencions realitzades a la jornada s'hi ha referit com un moviment que té com a objectiu canviar les lleis existents. I en aquest sentit crec que cal deixar clar que la pressió legislativa es tracta sols d'un dels objectius de la PAH, ja que aquest moviment treballa en xarxa amb d'altres moviments denunciant l'economia especulativa, el model d'habitatge i les crisis estructurals i sistèmiques del capitalisme i, per tant, té objectius que van més enllà del finalisme legal. També hi ha altres moviments com el Parlament ciutadà, que s'ha anomenat abans, o bé les cooperatives de tot tipus: d'estalvi, alimentàries, energètiques, de suport personal, etc. Tinc la sensació que les cooperatives seran un escenari de futur important per a tots nosaltres. En aquest marc, les nostres institucions s'hauran de plantejar també quin paper hi volen fer.

Cloenda a càrrec de Rosa Domènech

Voldria cloure la sessió convidant tota la gent que ha participat en la jornada a una nova jornada per opinar sobre tot el què s'ha exposat a la sessió d'avui i així generar un debat reflexionat i aportar consideracions que enriqueixin aquestes qüestions. És un tema que ens preocupa i, per tant, obrim aquest espai de debat i de discussió per poder ben aviat tornar-nos a trobar i enllestir unes conclusions.

Moltes gràcies a tothom qui ha participat.

Segona jornada

Barcelona, dijous 23 de gener del 2014

Palau Macaya de l'Obra Social "La Caixa"

Presentació de la jornada a càrrec de Rosa Domènech i Josep Ricou

Després de la jornada celebrada el passat 14 d'octubre del 2013 organitzada per Impuls a l'Acció Social i la Fundació APIP-ACAM, us convoquem novament a una segona sessió per continuar reflexionant sobre aquestes qüestions.

Creiem que la jornada passada fou interessant, i molts participants ens han suggerit que caldria aprofundir aspectes que, per la manca de temps, no ho foren suficientment. En aquesta segona sessió us convidem a respondre un seguit de qüestions que ens permetran ordenar les diferents opinions.

La jornada es vertebrarà sobre els següents punts:

1. La crisi econòmica ha provocat retallades en els pressupostos de les administracions públiques.
 - a. Estàs d'acord en aquesta relació directa entre crisi econòmica i retallada dels pressupostos de benestar social?
 - b. Creus que les retallades que s'estan portant a terme per les administracions són una estratègia per afavorir un canvi de model en els serveis socials?
 - c. Quines partides socials hauries seleccionat per reduir o eliminar? Consideres algunes despeses de benestar social més prescindibles que d'altres?
 - d. Seria convenient establir una clàusula —tipus terra de les hipoteques— que garantís un model consensuat de serveis socials?

2. Els alts índexs d'atur provoquen un empobriment generalitzat de les famílies, la subestimació o informalitat del treball d'ambdós sexes, augmenten les desigualtats, les dependències, se'n ressenten l'educació, la salut, l'alimentació, etc.
 - a. Quines mesures globals o locals contra la pobresa i les desigualtats econòmiques enfortiries?
 - b. Ampliaries sistemes de protecció a les famílies o de compensació salarial per població activa a l'atur?
 - c. Estàs d'acord en reforçar la renda mínima d'inserció amb programes de reciprocitat o bé establir un salari garantit?

3. El paper de l'Estat és el de regular i corregir les desigualtats. En una època de crisi com l'actual o d'emergència social, la societat per una moral d'ajuda ancestral reacciona solidàriament i crida al voluntariat, a la recerca d'aliments, de roba, fins i tot substituint o complementant l'Administració.

- a. Hi ha d'intervenir l'Administració? Quedar-ne al marge, fomentar solucions participatives, o regular aquestes crides per oferir unes garanties de justícia redistributiva?
 - b. Hauria d'empoderar, a través de la participació real, la iniciativa social a barris o sectors, al Tercer Sector o bé a les tradicionals entitats per sumar esforços en la solució de les necessitats bàsiques?
4. La crisi està qüestionant, erosionant o modificat el paradigma de l'Estat de Benestar social?
5. Creus que, en el marc de la crisi, ens estem enfrontant als problemes més sistèmics associats al desenvolupament econòmic i al creixement humà?

Amb la voluntat que aquestes preguntes ens facin pensar i aportar noves consignes de treball i respostes a la situació actual, agrair-vos la confiança i la voluntat de reflexió.

Intervenció de Rosa Domènech

Bon dia a tothom i gràcies per haver vingut. Com heu estat informats, aquesta trobada és la continuïtat de la sessió organitzada el passat mes d'octubre per tal d'aprofundir en els continguts que vàrem començar a debatre. Aquests temes espinosos i complexos que començarem a comentar i que van quedar pendents. La voluntat és que en petit comitè, com ens trobem avui, aprofundíssim el debat.

Esperem que les preguntes de la pàgina anterior serveixin per orientar les reflexions i el debat.

Des de la passada jornada hi ha hagut un fet molt important que vull destacar. Es tracta de l'aprovació de la Llei de 27 de desembre del 2013, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local, aprovada pel Govern espanyol. Aquesta llei afecta i molt als ajuntaments del nostre país, sobretot aquells més petits, i tindrà una afectació molt important en l'àmbit dels serveis socials. Es pretén canviar el marc de l'Estat amb referència als serveis de l'Administració, i això toca de ple el model de serveis que coneixem. Aquesta llei ens toca de prop, s'ha de començar a desenvolupar ja i s'ha fet sense comptar amb les administracions locals.

La solidaritat de les persones està substituint l'Estat del Benestar? Aquesta és una reflexió que fa pensar molt i de la qual també en podem anar parlant. Crec que l'Estat de Benestar és justícia i solidaritat i que, per tant, la solidaritat de les persones no ha de substituir la justícia i la solidaritat de l'Estat.

Finalment, el nostre agraïment a l'Obra Social "La Caixa" i a l'amabilitat del senyor Josep Ollé, director del Palau Macaya, que ens ha permès celebrar aquesta reunió.

Intervenció de Josep Ricou

A l'hora de formular les qüestions que us hem proposat preteníem, amb la Sr. Rosa Domènech fer preguntes molt senzilles amb la intenció de fer-les més complexes a mida de les nostres voluntats. Es tracta d'una lògica metodològica de preguntes i respostes amb la finalitat de fer camí a la impremta. La jornada d'avui ens ha de servir, tal com s'ha dit, per aprofundir i concretar els aspectes que vàrem parlar en la jornada del 14 d'octubre i que vàrem recollir en un resum que tanmateix us hem fet arribar.

El contingut substancial de les qüestions d'avui és que hi ha unes retallades imposades, sense cap debat. No s'ha tingut en compte l'opinió dels professionals ni de les persones usuàries ni s'han aplicat uns criteris selectius reconeguts; s'està estenent un model de beneficència ancestral com a solució als dèficits socials; hi ha un retrocés dels serveis públics; hi ha o no, ens cal esbrinar-ho, una orientació política al darrera i, finalment, cap on van els serveis socials?

I en aquest camí d'incerteses ens caldrà fer, crec, una altra reflexió, més àmplia i més filosòfica, sobre la naturalesa dels serveis socials. La contribució dels serveis socials en la construcció dels pilars fonamentals de la història del benestar, de les persones i la democràcia. Un recorregut crític, d'ençà els primers serveis comunitaris, el que s'ha fet i on creiem que han d'anar a la vista de les noves situacions socials, pot contribuir a enfortir el paradigma dels serveis socials com a instrument indispensable d'un nou model de creixement econòmic, més humà, just i igualitari.

A continuació, vull presentar-vos al senyor Carlos Zeller, professor de Comunicació al Departament de Medis, Comunicació i Cultura de la Universitat Autònoma de Barcelona i amic, que ha admès recolzar-nos en orientar i desplegar aquesta jornada. Li agraïm la seva dedicació.

I sense més preàmbuls, destacant sobretot el nostre agraïment per la vostra col·laboració, iniciem la sessió amb la seva intervenció.

Intervenció de Carlos Zeller

La trobada d'avui ens serà útil envers els dubtes i la falta de coneixement sobre la situació en què ens trobem. Vivim en una situació de confusió, d'incertesa. Des de fa cinc anys vivim una crisi que no té referent al segle XXI. És una crisi en tots els aspectes de la vida social, i estem transitant cap a un tipus de societat diferent. És en aquest sentit que els professionals que treballem amb la qüestió social hem de reflexionar, i visualitzar les possibles dificultats i els problemes emergents que aniran sortint a causa dels molts impactes de la crisi econòmica.

La Fundació Intermón Oxfam ha presentat un informe⁸ colpidor que ens transmet aquest nou escenari que s'està creant. A escala global, extrapolable a la local, sabem que la fortuna de les 85 persones que tenen més mitjans i recursos a escala local, fortunes personals, equivalen als recursos que disposen 3.500 milions de ciutadans de tot el món, la meitat de la humanitat. És bo mirar enrere i adonar-nos que això va començar a ocórrer fa trenta o quaranta anys quan encara «les coses anaven bé» i hi havia expansió. Ens equivocaríem si pensem que això té a veure amb els cicles de l'economia.

⁸ OXFAM. «Gobernar para las élites. Secuestro democrático y desigualdad económica». 2014.

Quina és la relació que hi ha entre crisi econòmica i retallades? Segurament és una relació directa i immediata, però a mig termini segurament obeeix a una lògica diferent. Aquesta lògica l'hem d'intentar situar i entendre per tal de veure els problemes als quals ens haurem d'enfrontar com a professionals.

El paper de l'Estat en drets socials, laborals i educatius sembla consolidat, potser però ens equivoquem si creiem que tot està fet i garantit. Hauríem de mirar en altres direccions, cap a d'altres països en els quals hi ha hagut un desenvolupament econòmic i una modernització utilitzant grans indústries de la sanitat i l'educació i com aquest model està essent objectiu de mirades i com d'aquests països se'n fa publicitat com a «exitassos». És el cas de Xile, entre d'altres. Ens urgeix reflexionar críticament sobre la funcionalitat que li atorguem a la sanitat, a l'educació i al sistema de pensions. Són uns actius que més enllà de necessitar d'una optimització econòmica i funcional dels recursos que s'hi dediquen, s'han de protegir. Aquests tres elements generen una societat més integrada, més vertebrada que, més enllà de la crisi, permeten una estructuració social i de cohesió. Això és un actiu i un capital social que hem de protegir i defensar, doncs forma part d'allò comú. És el nucli de la propietat col·lectiva.

En el desenvolupament de la crisi econòmica emergeixen problemes que són desafiaments gegants pels serveis socials. L'atur s'ha concentrat molt en determinades famílies, d'un extracte social concret de la societat, que ja s'havien vist afectades per situacions similars en moments de la història social recent. Sobre aquesta qüestió, comentar finalment que en quatre anys, hi ha un milió de llars amb dues persones inactives des de fa més d'un any, i 1,8 milions de llars a les quals no hi ha cap membre ocupat. Això generarà conseqüències, doncs es traslladarà com a fracàs escolar als fills i a les generacions successives.

Intervencions de les persones participants

Intervenció de Jordi Sabater

En la línia de les preguntes plantejades i amb la intenció d'apuntar alguns temes per al debat voldria assenyalar algunes qüestions que em semblen fonamentals.

Una primera qüestió que hem de considerar és que ens equivocaríem si veiéssim la situació només en clau de cicle econòmic i creguéssim que, quan ens recuperem d'aquesta crisi tornarem a estar com abans. Estem davant d'un canvi estructural de les nostres societats i d'un canvi de model econòmic.

A més, ens trobem davant d'un canvi social profund. L'Estat del Benestar estava basat en un model de societat que ja no existeix, l'actual ja no és la societat industrial i postfordista de després de la Segona Guerra Mundial i, per tant, les relacions laborals, socials, familiars, etc., ja no són les mateixes. Mantenir l'Estat del Benestar no passa només per tornar enrere, sinó per adaptar-lo a les noves necessitats i als nous riscos i conflictes socials.

D'altra banda, sabem que hi ha una estreta relació entre la força dels moviments socials i el desenvolupament dels Estats del Benestar. El model clàssic de moviment social, però, també s'ha transformat, i apareixen nous actors. Les condicions i les relacions socials han canviat. Però això no

ha de significar que oblidem una funció inicial i bàsica de l'Estat del Benestar: la redistribució de la riquesa.

En tot cas, l'Estat del Benestar és un component central de les nostres societats. El seu qüestionament també és el de les nostres societats i el de la mateixa democràcia.

Intervenció de Joaquim Ferrer

Respecte a la pregunta sobre si estic d'acord en la relació directa entre crisi econòmica i retallada dels pressupostos de Benestar Social, la meva resposta és sí. Sí, però a Catalunya hi ha un tercer factor, una especificitat de la política catalana que hi té un paper clau: l'espoli fiscal. Això determina les polítiques de benestar social de la Generalitat i totes les polítiques del Govern català.

Sobre la següent qüestió de si crec que les retallades que s'estan portant a terme per les administracions són una estratègia per afavorir un canvi de model als serveis socials, la meva resposta és no. El Govern actual és del mateix signe que el Govern que des de l'any 1980 fins al 2003 va tenir com a prioritat el manteniment de l'Estat del Benestar. No crec que sigui una estratègia del Govern, sinó que ve d'altres raons.

I sobre la pregunta de «quines partides socials hauries seleccionat per reduir o eliminar? Consideres algunes despeses de benestar social més prescindibles que d'altres?», considero que sempre hem fet un procés acumulatiu en la construcció de l'Estat del Benestar, no s'ha fet mai una revisió de la utilitat i la necessitat dels serveis que s'ofereixen. Segurament hem considerat indispensable l'ensenyament, la sanitat, les pensions, la formació laboral i els serveis socials.

En resum, només allunyarem el perill de les retallades si hi ha voluntat de garantir el benestar social per a tothom i si Catalunya aconsegueix un nou estatus polític.

Intervenció de Rosa Barenys

Estem en una situació d'alerta i alarma. El garant dels drets és l'Estat i en aquest moment aquest està procedint a retallar drets i competències. Això vol dir que no anem bé, doncs el responsable està fallant i incomplint amb les seves obligacions. Aquesta alarma s'està vivint i per tant s'ha d'intentar actuar davant aquesta situació.

És important explicar que si el Govern de l'Estat, a través de la llei que ha aprovat, té com a objectiu retallar competències als ajuntaments de menys de vint mil habitants, això vol dir que els serveis socials de més proximitat amb la ciutadania es quedaran sense recursos. Davant d'això, la Generalitat de Catalunya va presentar la setmana passada la seva llei envers aquest tema. De moment no hi ha suports dels partits de l'oposició i el document no el coneixem, però haurem de veure què articula aquesta llei envers les administracions locals.

Envers la llei espanyola hi ha alarmes per part de la Federació de Municipis de Catalunya, l'Associació Catalana de Municipis, els sindicats, així com per part de treballadors de l'àmbit social anunciant la vulnerabilitat que pot generar aquesta norma. Anirem veient com va evolucionant aquesta alerta i com anem reaccionant els actors socials.

Estic convençuda que anem cap a un canvi de model, cap a la privatització dels serveis socials i la sanitat. Segur que requerirà que ens anem trobant i anem plantejant aquestes qüestions.

Intervenció de Montserrat Font

Han passat cinc anys des que ens vam trobar que la perspectiva que teníem ja no servia i encara no en sabem dibuixar una de nova. Els grans teòrics tampoc no saben com definir un nou projecte social i estem a l'espera. Segur que trobarem una línia nova que permetrà que ens en sortim.

L'Estat espanyol s'està aprofitant la crisi i les retallades per fer un canvi de paradigma. S'estan recentralitzant moltes competències, com per exemple en l'àmbit de la formació, en l'ocupació professional, en l'ensenyament, etc. L'Estat torna a entomar temes que no tractava perquè se n'ocupaven les comunitats autònomes. S'està recentralitzant i s'aprofita per canviar el paradigma i els condicionants, tot i que no tenen res a veure amb les retallades.

Les retallades ens han fet molt de mal i, en el cas de les realitzades per part del Govern català, tampoc no les percebem com a ideològiques, però sí que s'han generat i tots els àmbits de la societat civil han fet la seva força i la seva pressió provocant així una retallada transversal quan segurament s'hauria d'haver prioritzat.

Considero que el sistema actual és erroni i que podríem trobar altres fórmules, com fer una targeta per poder anar als mercats, amb limitacions però, i poder comprar-ho directament als establiments sense haver d'anar a recollir els aliments en un local. S'ha de dir però que aquests serveis són necessaris. Com aquest exemple, molts d'altres que han aparegut com a resposta a les necessitats socials.

Vull acabar amb una dosi d'optimisme, doncs no crec que socialment acceptem un retrocés d'aquestes característiques, i això s'acabarà veient. Les societats europees trobarem la manera col·lectiva de tirar endavant i mantenir els drets. Haurem de mirar com mantenir-los, segur però que trobarem la línia a través del debat.

Intervenció de Maria Mercè Rosich

La llei que ha comentat la senyora Rosa Barenys afectarà tots els ajuntaments d'una manera molt important. Segurament en el nostre cas, i en tractar-se d'un municipi gran, de moltes de les qüestions ens en podem escapar, però haurem de veure encara com ens acaba revertint.

Hi ha una mobilització social que està activant i denunciant les greus situacions socioeconòmiques i la poca gestió i capacitat per resoldre-les. Aquestes reivindicacions van bé per recordar-nos les coses que fem bé i les que no. Qui ha de prendre les incitaves de solidaritat? L'Administració o la població? Crec que aquest és un debat important.

Nosaltres fa temps que fem el tiquet social per anar a comprar als mercats. Aquesta iniciativa ens funciona, però també ha generat, com a comparativa social, una problemàtica. En aquest moment com Ajuntament som incapaços de respondre totes les demandes d'aliments. Nosaltres donem aliments fins a tres-centes famílies, i el Banc dels aliments arriba fins a les mil persones. Aquesta entitat complementa la nostra activitat i gràcies a ella moltes de les famílies mengen. Les

entitats socials arriben allà on l'Administració no ho fa. Des de quin punt de vista ho hem de compaginar?

Ens passa el mateix als àmbits de l'habitatge, de la sanitat i altres aspectes on la demanda ha augmentat considerablement.

Intervenció de Montserrat Mestres

Crec que hi ha una estratègia ideològica més enllà de les retallades, als àmbits espanyol i europeu, de com s'ha d'organitzar la societat. Es qüestiona quina és la funció de l'Estat, i es canvien els valors de la llibertat i la igualtat d'oportunitats. Hi ha canvi de paradigmes. Tot i veure aquesta ofensiva i que s'estiguin fent esforços, hi estem tots enganxats. Fa poc, el Banc d'aliments ha entrat dins el catàleg d'oferta dels serveis socials. Això vol dir que aquest servei ja es considera una prestació.

Intervenció de Glòria Rubiol

Estem en un moment en què a la Unió Europea hi ha força governs no progressistes i, per tant, estem notant el canvi ideològic d'aquesta institució i també de la societat, doncs aquests governs no progressistes han estat votats als respectius països.

També vull fer esment als paradisos fiscals, problema que té relació directa amb els problemes econòmics, els impostos, etc. Hauríem de fer aflorar aquest tema i anar-ho tractant. Crec que hauríem d'insistir més en els programes d'ocupació per sortir-nos-en d'aquesta situació, per evitar la dependència de les famílies.

Pel que fa al sistema de cupons o vals per entrega del menjar, algunes parròquies han organitzat un sistema de lliurament als supermercats. De totes maneres no deixa de ser un procediment estigmatitzant.

Intervenció d'Isidre Costa

És evident que les reformes que hi ha persegueixen un canvi de model, començant per la primera línia de treball de les administracions públiques, els ajuntaments. Haurem de veure com respon la Generalitat i quin paper decideix tenir.

Respecte al tema de l'habitatge, crec que hi ha una conjuntura que ha afavorit tant la resposta ciutadana com la dels governs locals. Més enllà de les reformes legislatives, el marc actual ja permet una actuació important i intensa en contra dels habitatges buits. Des del 2007, hi ha la Llei de l'habitatge del Govern català que disposa de diferents mecanismes per fer front a aquest i a d'altres problemes i que, per exemple, a l'Ajuntament de Barcelona ja estem aplicant. És important però que aquests mecanismes vagin acompanyats de la capacitat inversora dels ajuntaments.

Intervenció de Mercè Solé

La manca de perspectiva de futur de totes les persones que han perdut la feina és devastadora, i l'arrel d'aquesta problemàtica ha generat una manca de recursos econòmics amb tot el que

comporta. I en aquest sentit podem parlar també de les persones amb alguna discapacitat i en situació de vulnerabilitat, que encara tenen una posició molt més difícil.

Intervenció de Carlos Zeller

Totes les vostres intervencions mostren la gran preocupació envers la situació actual i les qüestions plantejades. Hi ha uns quants temes però que semblen claus i que s'han repetit al llarg de les intervencions. Un d'ells és el de l'estructura d'oportunitats. Un Estat del Benestar no té cap futur si una classe social és hereva de l'anterior, si no és possible un ascensor social. Sense mobilitat social no hi ha Estat del Benestar. Aquest serà un tema clau del treball dels serveis socials a les properes èpoques.

La magnitud del canvi que s'ha generat i la incertesa és la diferència de la crisi actual amb d'altres d'anteriors. Com més definim aquesta incertesa, més fàcil serà actuar i afrontar qüestions en els propers anys. Hi ha camí per córrer.

Han aparegut també intervencions sobre els bancs d'aliments, que és una manera pràctica d'afrontar una demanda, i el debat de quines obligacions són de l'Administració o bé del Tercer Sector. Aquest és un problema menor, el problema rau vertaderament en la dignificació de les persones. En els drets de les persones. No hi ha cap problema en qui proveeix aquests béns si no com es transforma això en drets i en ètica i moral pública.

Per introduir altres preguntes pel debat, voldria dir que crec que sempre hauríem de tenir esperança, no perdre-la mai. Aquest sentiment hi ha de ser perquè és la manera d'afrontar el futur i de construir. Dins d'aquesta situació d'esperança, hi ha un problema sistèmic, estructural pel que fa a la situació laboral de la nostra població. Aquest país, com Portugal i d'altres, no proveeix llocs de treball, no genera llocs de treball per a una part de la població. És necessari revaloritzar determinades funcions de manteniment, llocs de treball mal valorats i que poden ser ocupats per un tipus de col·lectiu per tal de no excloure'ls del món laboral.

Per continuar el qüestionari del debat, voldria posar sobre la taula la pregunta sobre si caldria prioritzar alguna política de serveis socials per damunt d'altres i, si és així, quines serien les línies vermelles que no podríem creuar i quines noves línies hauríem de crear?

Intervenció de Jordi Sabater

L'ocupació és central per l'Estat del Benestar i tot allò que tingui a veure amb aquesta afecta els seus fonaments i viabilitat. Cal activar polítiques d'ocupació i també tenir en compte el tipus de treball que s'ofereix. Actualment, ja ens trobem que tenir un lloc de treball no assegura no caure en la pobresa.

Voldria recuperar també el concepte de *dret a l'existència*. L'Estat del Benestar es va estructurar a l'entorn d'uns drets socials bàsics, a la garantia d'accés d'uns serveis de benestar social, donant per fet que la pràctica totalitat de la població ja aconseguia prous recursos, via laboral, per alimentar-se, vestir-se, pagar el rebut de la llum, etc. Segurament per això si contemplava el dret a la salut o a l'educació, posem per cas, no ho feia amb el dret a l'existència. És en aquest sentit, que em sembla interessant estudiar fórmules com la de la renda bàsica de

ciutadania. Almenys ens permetria afrontar les situacions de pobresa des de la lògica del dret i no de la beneficència.

Intervenció de Montserrat Feu

Estic molt d'acord amb el plantejament que has fet i també donaria suport al tema de la renda mínima garantida, encara que fos poca. Aquesta és una proposta plantejada al Parlament i demanaria que aquest grup de treball que ens trobem avui també féssim la nostra per poder intentar impulsar-la.

L'Estat del Benestar necessita la solidaritat de les persones, la població està preocupada pels seus veïns i reacciona. La necessitat d'un pacte social entre mercat, Administració, població i entitats del Tercer Sector és bàsic. Caldria pactar uns mínims entre tots.

Intervenció de Glòria Rubiol

S'hauria d'insistir en reformar fins el moll de l'os tot el sistema financer i econòmic. Hem de pressionar per aconseguir canvis en els impostos sobre les grans fortunes i les grans empreses.

Intervenció de Josep Ricou

Quan diem reformar fins el moll de l'os volem dir que necessitem un nou pacte social? Com ho farem amb els actuals líders polítics i dels que vénen darrere que són de la mateixa escola? Necessitem altres persones que puguin dur a terme el que demana la societat, no que la confongui amb interessos partidistes, necessitem uns acords socials creïbles. Que en situacions d'emergència s'activin les mesures protectores: plans ocupacionals, renda mínima, formació ocupacional, el mateix que dèiem d'ençà la crisi de la dècada del 1980. Sembla que constantment estiguem reivindicant interessos particulars o corporatius quan del que es tracta és d'uns drets socials. Hem d'exigir-nos i comprometre'ns amb un canvi social que aprofundeixi la democratització de les institucions, que hi hagi més articulació democràtica en les administracions. El nostre sector ha de ser capaç de participar en la resolució dels problemes globals, també els pressupostaris, els financers i la capacitat d'escollir a les persones que han de fer el possible per resoldre'ls. Si coneixem les situacions econòmiques per difícils que siguin, podrem cercar solucions, més econòmiques i més rendibles socialment, però sobretot les haurem decidides.

A la base d'aquesta participació hi ha l'organització social del treball, la distribució del temps, la protecció de les persones amb situació de vulnerabilitat o pobresa que darrere de la seva situació no poden participar en la resolució dels seus propis problemes.

Intervenció de Sebastià Codina

Veig que en aquesta problemàtica hem de tenir en compte aspectes com la globalització, que genera competitivitat entre les economies i, per altra banda, factors interns, com ara el frau fiscal que també genera moltes dificultats econòmiques pel nostre país.

Vull acabar amb aquesta cerca de solucions que estem buscant avui, fent la demanda de disposar d'un Estat que pugui aconseguir un sistema més just i que doti de més recursos als serveis socials.

Intervenció de Montserrat Mestres

Tots estem d'acord que estem davant d'un nou paradigma i que cal actuar d'una manera diferent. Jo vull aportar dues coses clares que crec que hauríem de fer. En primer lloc, l'empoderament de la societat civil. Recordar la necessitat que hem de reivindicar, exigir i implicar-nos en l'àmbit professional, familiar, social, etc. I en segon lloc, defensar la renda mínima garantida com una bona solució. Podem trobar recursos per a fer-ho i poden ser una solució. Com a professional però crec que això és diferent a la renda d'inserció de serveis socials, que ens permet treballar amb col·lectius amb moltes dificultats per tal d'empoderar-los i, per tant, les dues són eines bones per treballar de manera diferent i complementària. Una parteix de la dignitat com a persona, sense contraprestació, i l'altra és una eina que requereix contraprestació perquè forma part d'un pla de treball social.

Intervenció de Montserrat Font

Hi ha un debat permanent dins els serveis socials que no s'ha resolt mai. Quan fem assistència, quan hem de deixar-la de fer? I també si no l'hem d'iniciar. Hem de ser la veu dels nostres usuaris perquè no surten al carrer i no es manifesten. Nosaltres vam decidir que s'han d'empoderar i en aquesta direcció treballem malgrat que és un objectiu molt difícil d'aconseguir. Quines d'aquestes famílies es manifestaran contra la llei Wert? Qui l'entén?

Hem d'avançar tècnicament, però hem de resoldre aquests debats de fons que tenim com a professió.

Personalment estic totalment en contra de la llei de renda garantida i crec que hem d'anar més cap al PIRMI, amb més exigència i com a eina d'ascensió social, de reincorporació laboral, d'accedir als estudis. Són tècniques que considero que s'haurien de generalitzar i reivindicar. En l'àmbit de la discapacitat, no pot ser que ens haguem carregat els tallers d'ocupació per a aquestes persones.

Hem de ser més participatius com a col·lectiu professional i expressar-nos davant les situacions que ens afecten directa o indirectament, raó per la qual penso que hem de fer aquests cercles de reflexió i opinió.

Intervenció de Glòria Rubiol

El col·lectiu de persones que perden la feina i que difícilment tornaran a incorporar-se al mercat de treball per moltes circumstàncies, té una afectació personal i familiar molt rellevant i de deteriorament de la salut

Intervenció d'Àngels Rosell

Estic amb les Adrianas del barri de La Mina i si no fos per elles, per la seva participació, visitant totes les famílies difícilment l'Ajuntament hagués pogut millorar el barri i les condicions dels habitatges, i més quan a la majoria ja els hi està bé conviure amb aquells habitatges, molts d'ells connectats per fugir de la policia. Són dones que no tenen subvencions ni ajudes per formar-se, però han après que han de participar i enfrontar-se per millorar la situació dels seus fills i això ja no pot tornar enrere. Però hem de possibilitar aquest empoderament del que parlem perquè puguin continuar.

Intervenció de Carlos Zeller

Hem posat sobre la taula alguns dels problemes actuals. Tenim una visió crítica sobre l'Estat del Benestar i el complementem amb la reflexió sobre la fórmula de participació dels ciutadans envers l'Estat. Si ens situem en la provisió dels béns públics com la sanitat o l'educació, veurem que els seus professionals tenen una acció crítica defensiva davant la precarització, però alhora es parla de com ells han viscut i com la societat civil ha avalat el seu rol, com s'han vist reforçats per la ciutadania. Hem de reconèixer allò que tenim i que estem perdent, ho poden tornar a tenir d'una forma diferent, però que dependrà molt del que faci la ciutadania per recuperar aquests béns bàsics de l'Estat del Benestar.

Intervenció de Josep Ricou

Davant la solidaritat de la ciutadania, que és una magnífica reacció social, els partits polítics s'han excusat, no s'han responsabilitzat de la situació. Les administracions, com diu la paraula, han d'administrar i preveure tot el que necessitarà la societat per conviure dignament. Les persones delegades no han fet el deure principal de prevenir i cuidar la societat més vulnerable, ans al contrari. I els serveis socials, igual que l'ensenyament, la sanitat, son part d'aquesta planificació de la dignitat personal i col·lectiva. Un nou horitzó del serveis socials és la corresponsabilitat en la cura global de la societat, no únicament per atendre una cartera de serveis o pal·liar les conseqüències d'una economia que tal vegada podríem titular de neocolonial.

Els serveis socials, encara ara després de tants anys, lluny de ser una inversió sobre les persones són una despesa que es pot suprimir. Els serveis socials tenen consciència sistèmica, són creixement, ocupació, estalvi, riquesa i benestar d'un país; consciència ecològica, econòmica, social i humana. Podem pensar que hi ha un nou paradigma, res serà com abans, en efecte, la mateixa societat ens encamina a un nou paradigma, però que pot ser de retrocés si no hi ha més intervenció en les relacions econòmiques i fiscals.

Intervenció de Joaquim Ferrer

Mentre no arriba el nou paradigma, a Madrid hi ha un partit que governa que no creu en el model de l'Estat del Benestar. Està aplicant un programa que va al marge d'aquest model d'Estat. És un govern amb d'altres prioritats. El Govern català està totalment escanyat i el nostre debat ha de tenir en compte aquestes característiques i el marc territorial on es desenvolupen els nostres serveis socials.

Intervenció de Jordi Sabater

Per mi el debat fonamental és el dels drets i com aquests es concreten. A les nostres democràcies els drets s'articulen a través de les polítiques públiques. És en aquest marc, el de les polítiques públiques, el de l'acció de l'Estat, en el qual hem de situar fonamentalment el debat. Un altre tema és com s'articulen els processos de participació i presa de decisions. Un dels greus problemes que tenim a l'hora de buscar alternatives a l'Estat del Benestar és també la profunda crisi del sistema democràtic, el de la democràcia institucional. Cada vegada surten noves formes d'acció i organització que van més enllà i ens cal trobar ponts entre aquestes i la política institucional. La democràcia té una dimensió deliberativa, no només és una suma d'opinions. No podem plantejar-nos el futur de l'Estat del Benestar si no ens plantegem els problemes del nostre sistema democràtic.

Intervenció de Carlos Zeller

Hem d'acabar. En el decurs de tota la trobada d'avui hem afrontat una primera part de les preguntes i buscarem una nova oportunitat per poder acabar de comentar-les.

Diferents intervencions deixen clar que la democràcia és la clau. Aquesta va lligada a una mínima estructura d'oportunitats, d'igualtat i de drets. Hem tingut l'esperança de millorar perquè hi havia oportunitats d'avançar. D'alguna manera haurien de redefinir les bases per un nou pacte social, no d'una manera formal, sinó des de la pròpia pràctica dels serveis socials. Avui hem trobat pistes, a través del nostre coneixement i experiències, de com fer-ho i com afrontar aquest nou paradigma.

S'ha parlat dels impactes de la globalització econòmica i dels límits dels estats. Això és present, i segurament un dels nostres principals problemes és la reorientació que els estats han pres en aquest nou context i com han modificat el seu paper redistributiu.

La globalització ha canviat també les classes socials del nostre país afectant molts estatus i funcions socials de molts col·lectius de la nostra població com la immigració, les dones, els joves i altres col·lectius més vulnerables i de risc. Hem de mirar d'incorporar-los a tots com a individus de ple dret i connectar les nostres experiències quotidianes amb les problemàtiques més generals amb la finalitat d'obtenir més coneixement.

Cloenda a càrrec de Rosa Domènech

Acabem, doncs, la jornada d'avui. Agrair-vos l'assistència i el debat que hem generat i convidar-vos a trobar nous espais on continuar ampliant aquestes reflexions. Cal que aconseguim lligar la nostra experiència amb el nou model de serveis socials que caldria dissenyar. Hem d'anar veient com fem sentir la nostra veu, però també com fem arribar les nostres propostes.

Gràcies, una vegada més, per la vostra participació.

Annex a la segona jornada

S'han inclòs en aquest annex les aportacions per escrit de tres persones que no van poder-hi participar, però que han volgut contribuir responnent les preguntes que es formulaven al començament de la sessió (veure pàg. 66-68).

Aportacions de Salvador Aguilar

1. La crisi econòmica ha provocat retallades en els pressupostos del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya. Estàs d'acord amb aquesta relació directa entre crisi econòmica i retallada dels pressupostos de benestar social, quan aquests són precisament més necessaris? Seria convenient establir una clàusula terra?

Un ciutadà o ciutadana amb consciència de ser-ho no pot estar-hi d'acord. La seqüència crisi-retallada és ideològica i només la poden acceptar els no-ciutadans (és cert que sota el capitalisme aquesta és la situació que sol prevaldre). S'haurien de generar fons de prevenció de crisis (allò del Schumpeter de la «destrucció creativa», però esmenat: els costos de que hi hagi crisis —de la «destrucció», doncs— els haurien de pagar els empresaris i no pas els ciutadans). Si es vol una perspectiva menys «utòpica» el mínim que els ciutadans haurien d'acceptar és un capitalisme amb economia mixta i fort control polític i democràtic.

2. Quines partides socials, tenint present les retallades, hauries seleccionat per eliminar o reduir? Consideres que s'han prioritzat partides més ideològiques o partidistes en detriment de drets socials?

Rotundament sí. Això de les retallades decidides unilateralment des de dalt és fraudulent i pocavergonya. Expressa bé la debilitat de la societat civil, que no ha estat capaç d'aturar-ho i fer el mínim acceptable en una democràcia liberal: la creació d'un Gosplan a la catalana per debatre i controlar l'aplicació de les retallades (i al seu si, assignar a les elits un cost proporcionat a la seva responsabilitat en generar la crisi; a més, una entitat interna de juristes-fiscals hauria de perseguir els fraudulents i els casos de corrupció, embargar-los i si cal, empresonar-los).

3. En èpoques de crisi, d'emergència social, entitats i mitjans sol·liciten la solidaritat ciutadana, el voluntariat, la recerca d'aliments i l'ajuda econòmica. La societat sempre ha reaccionat solidàriament davant les situacions crítiques, fins i tot substituint o complementant l'Administració. És conseqüència d'un treball de cohesió cultural o respon a criteris de moral ancestral d'ajuda. Creus que es pot reconduir aquesta solidaritat ciutadana?

Hi ha d'intervenir l'Administració en aquesta crida per oferir uns serveis de justícia distributiva?

Estic d'acord que respon a «criteris de moral ancestral d'ajuda» mútua. Aquesta «solidaritat» (terme inapropiat i ideològic-cristià) és en realitat això: esquemes d'ajuda mútua, sovint a l'ADN de la ciutadania de classe baixa. Els haurien de tenir previstos per reforçar-los i encarrilar-los els partits i les forces d'esquerra; com no és així, es recorre a la beneficència més o menys encoberta. Però al si del capitalisme modern, aquestes activitats són encomiables, sempre que: s'eduqui a la gent en prendre'n consciència i no caure en la beneficència i es torni al més aviat possible a l'Estat democràtic com a agent idoni per comandar l'esforç en nom del tot social i no ser privatitzat per forces més o menys ben intencionades però a llarg termini antisocials. Que consti però que això és encomiable i s'hauria de fer que tothom hi participés (una mena de «mili social imperativa»).

4. Les crides o campanyes solidàries, des de diferents entitats i persones contenen intrínsecament la beneficència, l'assistencialisme, perquè són reaccions solidàries, humanitàries, no es pensa que són drets inculcats. Creus que hi pot haver una altra forma d'ordenar aquesta situació de necessitat mitjançant la coordinació i la participació amb l'Administració? Hi ha una utilització interessada de fer-ho d'una forma o d'una altra?

Per descomptat que hem presenciat una gestió de la crisi que ha aprofitat aquesta per propiciar una regressió de l'Estat democràtic i els drets civils (per part de la dreta ultraliberal al comandament dels executius: PP i CiU). Una forma alternativa de fer això hagués estat forçar la creació d'una plataforma on es negociessin la distribució de les retallades i les corresponents compensacions.

5. Els alts índexs d'atur provoquen un empobriment generalitzat de les famílies (falta d'alimentació adient, augmenten les desigualtats, les dependències, se'n ressenten l'educació, la salut, etc.). Quines mesures socials, actualment no contemplades, enfortiries? Estàs d'acord en reforçar la renda mínima d'inserció amb contractes de reciprocitat per millorar el coneixement, la salut o bé establir un salari garantit, de lliure disposició fins completar un mínim de rendes periòdicament revisades? Aquestes mesures afavoririen l'estabilitat social i evitarien les situacions d'emergència social? Suposaria un avenç amb les relacions entre administració i administrats?

El punt central és construir consensuadament un nou contracte social: un entramat de disposicions institucionals i objectius col·lectius que recolzi una majoria de la població. En absència d'això, afavorir l'«estabilitat social» no sé si és un objectiu legítim. La visió d'una relació Administració-administrats tampoc no ajuda: així no anirem mai enlloc; l'Administració representa els administrats, i aquests, en tant que ciutadans en una societat democràtica, són els que han de decidir i, per tant, han de ser consultats.

6. La crisi ha erosionat i ha modificat el paradigma del benestar social? En l'actual organització social és possible un altre disseny per satisfer els drets socials fonamentals, o bé establint unes bases de reconeixement dels desavantatges de l'ordre econòmic sobre les capes socials més pobres, per tal de prendre mesures distributives, de salari indirecte, de subministraments gratuïts, etc., quan es traspassi un llindar dels mínims necessaris?

És clar que la crisi ha modificat la configuració —de les més retardades d'Europa— de l'Estat del benestar a Espanya, en negatiu. «En l'actual organització social» crec que hi ha dues coses sensates per fer: una, fomentar l'aparició d'associacions i moviments que organitzin els afectats per a baix, com ha fet la PAH; i l'altra, organitzar les forces antineoliberals i moviments populars que s'han mobilitzat vigorosament durant el període 2010-2013, amb l'objectiu de guanyar eficàcia en la tasca d'oposició a la «guerra contra els pobres» que les dretes encapçalen a tot el món (aquí a Catalunya, revestits de caritat cristiana i bones intencions, però al final, el mateix) i per recuperar un mínim de situació democràtica que aquesta gent ha destruït. Si no s'entenen bé aquestes coses i es contempla que això no és una crisi accidental i que només cal recuperar terreny, no s'anirà gaire lluny.

7. El Tercer Sector, articulats més àmpliament per la representació cívica, associacions de veïns, la universitat, la coordinació de sectors: salut, ensenyament, Seguretat Social, administracions més properes, fomentant la participació més directa. Poden ser útils en donar respostes a problemes socials i crear nous criteris de benestar social global, no entesa únicament pel diner?

Haurien de ser útils, formant part de l'esmentada plataforma per gestionar col·lectivament els efectes de la crisi a la que he fet esment. Un dels problemes, però, és que algunes de les institucions esmentades al comentari (com la universitat) estan plenament controlades —com és lògic— per les mateixes forces que han desencadenat la crisi i controlen la gestió dels seus efectes. No veig com aquestes institucions «conquerides» (Chomsky explica com) poden resultar una ajuda per a les classes populars. El pes principal d'una contrareforma ha de venir des de baix, com he comentat.

Aportacions de Cristina Rimbau

1. La crisi econòmica ha provocat retallades en els pressupostos del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya. Estàs d'acord amb aquesta relació directa entre crisi econòmica i retallada dels pressupostos de Benestar Social?

Aquesta relació s'està produint, i s'ha produït, com estratègia política dels partits governants. És un clàssic en el qual es pot llegir la tendència dels partits. Però segons entenc, no es pot tractar a l'engròs. Com a mínim cal tenir en compte dues qüestions:

- a) *En parlar d'administracions públiques, de quines es tracta? De les locals? De les centrals? De les intermèdies? La resposta és diferent perquè la distribució de recursos i el finançament de les administracions públiques també ho és. En el cas de l'Estat espanyol, les administracions locals tenen escassos pressupostos, manca d'autonomia. I un sistema de finançament feble (i inadequat), mentre que a les administracions centrals acumulen la majoria dels pressupostos just a l'inversa dels estats nòrdics d'Europa.*
- b) *La segona qüestió fa referència a quina part és retalla? Les prestacions (serveis i monetàries) als ciutadans, a la prevenció, a l'atenció directa, als treballadors dels dispositius de prestació, etc.? O es retalla en els nòduls d'acumulació dels sous i pressupostos més elevats, de les cúpules administratives i polítiques de les administracions públiques? En aquest segon cas una retallada dels pressupostos de les administracions públiques podria ser eficaç, una reorganització per*

alleugerir el mateix cost de les administracions als ciutadans. En el primer cas, no. És senzillament una part de les estratègies clàssiques.

2. Creus que les retallades que s'estan portant a terme per les administracions són una estratègia per afavorir un canvi de model en els serveis socials?

No. El model tipificat de l'Estat espanyol continua sent el familiar, cal recordar-ho, i «la gestió de la crisi» (no exclusivament econòmica: Subirats, Bauman, etc.) només fa que accentuar-lo. Fins i tot en els processos de recentralització que retallen, no només els recursos, sinó la competència, a les administracions locals, en varis temes de benestar, disminuint els sistemes d'ajuda del món local a les famílies i als ciutadans.

Si es mira la gestió de la crisi en altres estats europeus, s'aprecien retallades dels pressupostos públics, però amb una dimensió menor sobre uns pressupostos, no només més elevats, sinó també més consolidats. I els efectes de les retallades, existents i criticats, són menors. Per exemple: índex d'atur, pobresa, desigualtats, atenció dependència, etc. En comparació amb Espanya.

3. Quines partides socials, tenint present les retallades, hauries seleccionat per eliminar o reduir? Consideres algunes despeses de benestar social més prescindibles que unes altres? Seria convenient establir una clàusula —tipus terra i les hipoteques— que garantissin un model consensuat de serveis socials?

A la primera pregunta, considero que no. Si s'entra en la dinàmica endògena, de repartir —o eliminar— allò que s'ha retallat, porta a l'acceptació implícita de la retallada, sense alternativa proposada. I també al conflicte entre les víctimes (les parts afectades). Considero que s'ha d'analitzar la distribució dels pressupostos dels conjunt dels ministeris (les administracions amb pressupostos més alts), inclòs el de les administracions públiques. Caldria redistribuir diferentment, prioritzant el futur social dels ciutadans —contribuents—, paral·lelament atenent les necessitats a curt termini. Perquè no es debat, si més o menys pressupost al Ministerio de Defensa, per exemple. I com es gestiona? O a les infraestructures que acumulen uns alts costos amb un ús més que qüestionable?

A la segona pregunta, no crec que s'hagi d'entrar en aquesta lògica en un model d'Estat del Benestar residual i familiar com he dit. Considero que cal enfortir els drets (encara no legalment derogats), així com les responsabilitats socials, tenint en compte l'adhesió d'Espanya als tractats, convenis, Cartes Internacionals de drets socials i Humans, etc. Però altament vulnerats en la pràctica. Recordar també la pertinença a una societat més amplia, que té els seus efectes pràctics en l'obligació de complir els acords (cas, per exemple, de les preferents) i sortir de la lògica autàrquica.

4. Els alts índexs d'atur provoquen un empobriment generalitzat de les famílies, la subestimació o la informalitat del treball d'ambdós sexes, augmenten les desigualtats, les dependències, se'n ressenten l'educació, la salut, l'alimentació, etc. Quines mesures globals

o locals contra la pobresa i les desigualtats econòmiques enfortiries? Ampliaris sistemes de protecció a les famílies o de compensació salarial per població activa a l'atur?

Contra la pobresa, contra les desigualtats econòmiques i socials, i l'empobriment de grans grups de població que fa uns anys eren —i podien ser— autosuficients, la principal mesura global és l'accés a l'ocupació —alta i estable— el primer objectiu dels WS, conjuntament amb els sistemes de serveis i prestacions de reproducció-socialització, i els serveis i les prestacions monetàries de la xarxa bàsics de protecció social (Mishra, 1992). La gestió de la crisi —global— mostra grans diferències entre els estat europeus, amb índexs d'ocupació molt més elevats, que a Espanya, i en conseqüència a Catalunya. I amb un atur del 7 i el 7,5 %, a poca distància de l'atur tècnic. Les mesures en aquest sentit són plurals, i passen, entre d'altres, per la no-destrucció de llocs de treball, potenciant les estructures empresarials mitjanes i petites, estratègies favorables en les taxes, regulació i impuls, ocupació i salaris, eliminació burocràcies en els processos, etc.

Respecte a la segona pregunta: mesures a les famílies. La resposta és sí, però no a causa de la pobresa i a la crisi, sinó perquè a Espanya no hi ha polítiques de suport a les famílies, un dels reptes reconeguts tècnicament però no enfilats políticament des de fa anys. Mirar per exemple els percentatges del PIB destinats a la funció de suport a les famílies. La resposta no és en funció de la pobresa, sinó en els criteris de redistribució de la solidaritat pública. Prendre mesures des de l'òptica de «i per a famílies pobres» és un gran risc, doncs establiria mesures assistencials, que podrien fixar el concepte família pobra, en un escenari on no existeixen mesures de suports «per a les famílies» per a les funcions familiars. Podria convertir-se en una discriminació positiva amb els efectes negatius.

Respecte a la tercera pregunta. Compensacions salarials per a la població en atur. Prioritàriament crec que s'han de prendre mesures per a reduir l'atur. Les mesures econòmiques de suport són necessàries, evidentment, però no són una proposta preventiva i estructural a la pobresa ni a les desigualtats socials.

5. Estàs d'acord en reforçar la renda mínima d'inserció amb programes de reciprocitat o bé establir un salari garantit?

L'anàlisi de les rendes mínimes a diferents estats europeus ha mostrat pros i contres en les contraprestacions. En síntesi: els pros són fonamentalment dels efectes personals d'engatjament a les propostes socials de la contraprestació, pels programes i els professionals socials. Establir un salari garantit, no crec que sigui disjuntiu. Ja sé que sovint es planteja així.

6. El paper de l'Estat és el de regular i corregir les desigualtat. En una època de crisi com l'actual o d'emergència social, la societat per una moral d'ajuda ancestral reacciona solidàriament i crida al voluntariat, a la recerca d'aliments, de roba, fins i tot substituint o complementant l'Administració.

En l'Estat del Benestat, l'Estat és un «partner» constitutiu, pel que el seu rol no és substituïble. Una altra cosa és el grau d'hegemonia de l'Estat, amb relació als altres partners. Des de fa més de quinze o vint anys aproximadament, conjuntament amb els tres actors tradicionals, emergeix, i no es reconeix, la força de les organitzacions socials (ciutadania organitzada en

institucions civils: associacions, fundacions, cooperatives, col·legis professionals, moviments, etc.) com a quart actor del welfare.

La integració en les polítiques socials d'aquest quart actor, o no, depèn fonamentalment de l'orientació dels governs dels estats. La major inclusió d'aquestes organitzacions en les polítiques socials, no només com a prestadors de serveis, més o menys dependents de les administracions públiques, sinó com actors vius en els diversos nivells en les preses de decisions de les polítiques socials, configuren sistemes més democràtics ("governance").

Les accions voluntàries de la societat han existit i existiran sempre, tant en models d'Estat del Benestar molt desenvolupats com en els models residuals. En els primers, les organitzacions voluntàries acostumen a formar part de l'entramat de les polítiques socials; en els models residuals i subsidiaris, no.

7. Hi ha d'intervenir l'Administració? Quedar-ne al marge, fomentar solucions participatives, o regular aquestes crides per oferir unes garanties de justícia?

Entenc que ha de quedar-ne al marge, creant però escenaris de participació, no principalment amb un rol regulador.

8. La crisi està qüestionant, erosionant o modificant el paradigma de l'Estat del Benestar social?

Crec que posa en qüestió el manteniment, no pas l'estructura, ni les finalitats, dels models "welfare". El manteniment per diversos motius, en particular dos:

- a) *Si es mantenen les contribucions per a fer possible la redistribució, o pel contrari, la crisi erosiona greument les contribucions (de ciutadans-teixit empresarial) i ho fa sostenible el model, sostraint per exemple del Fons de garanties (Seguretat Social i altres), cas d'Espanya i Grècia.*
- b) *I en segon lloc per l'estructura d'espais de poders supraestatals, als quals els estats participen (Unió Europea per exemple) que fa que determinades polítiques de benestar, en models de benestar residuals, que no haguessin estat possibles (cas per exemple de programes d'infraestructures viàries, o de programes contra la violència de gènere, programes de lluita contra la pobresa i les desigualtats socials, racisme i xenofòbia, etc.). I també per la dinàmica coneguda per «local-global» i «global-local».*

9. Creus que, en el marc de la crisi, ens estem enfrontant als problemes més sistèmics associats al desenvolupament econòmic i al creixement humà?

Sí. Encara que sovint es fan opacs.

Aportacions de Joaquim Ferrer

1. La crisi econòmica ha provocat retallades en els pressupostos del les administracions públiques. Estàs d'acord amb aquesta relació directa entre crisi econòmica i retallada dels pressupostos de benestar social?

Sí, però a Catalunya hi ha un tercer factor que explica la situació actual: el sistema polític ocasiona un drenatge de recursos econòmics extraordinari.

2. Creus que les retallades que s'estan portant a terme per les administracions són una estratègia per afavorir un canvi de model en els serveis socials?

No en el cas de Catalunya. El Govern actual té el mateix signe que el que en l'etapa 1980-2003 va fer un gran impuls a l'Estat del Benestar.

3. Quines partides socials hauries seleccionat per reduir o eliminar? Consideres algunes despeses de benestar social més prescindibles que d'altres?

Hem fet un procés acumulatiu de serveis. Mai no s'ha fet una revisió de la utilitat/necessitat dels serveis que s'ofereixen. La societat catalana en l'etapa 1980-2010 havia canviat. Segurament, que una línia bàsica passa per continuar considerant indispensable l'ensenyament (amb una formació professional lligada al treball), la sanitat, les pensions i els serveis socials (com a orientació de qualitat).

Resum: només allunyarem el perill de les retallades si hi ha voluntat de mantenir el Benestar Social per a tothom i si Catalunya aconsegueix un estatus polític nou i millor.

4. Els alts índexs d'atur provoquen un empobriment generalitzat de les famílies, la subestimació o la informalitat del treball d'ambdós sexes, augmenten les desigualtats, les dependències, se'n ressenten l'educació, la salut, l'alimentació, etc. Quines mesures globals o locals contra la pobresa i les desigualtats econòmiques enfortiries?

Formació ciutadana de l'individu i orientació de qualitat per a l'ocupació.

5. Ampliaries sistemes de protecció a les famílies o de compensació salarial per població activa a l'atur?

Sí.

6. Estàs d'acord en reforçar la renda mínima d'inserció amb programes de reciprocitat o bé establir un salari garantit?

Sí, però l'objectiu és que sigui una mesura temporal, de pas, fins que l'individu aixequi el vol.

Resum: combatre l'atur, orientació personal i consciència de col·lectivitat.

7. El paper de l'Estat és el de regular o corregir les desigualtats. En una època de crisi com l'actual o d'emergència social, la societat per una moral d'ajuda ancestral reacciona solidàriament a la recerca d'aliments, de roba, fins i tot substituint o complementant l'Administració. Hi ha d'intervenir l'Administració? Quedar-ne al marge, fomentar

solucions participatives o regular aquestes crides per oferir unes garanties de justícia redistributiva?

Si l'Estat del Benestar recupera la seva fortalesa, l'Administració tornarà a ser el centre de les polítiques de Benestar Social. Avui l'Administració catalana està clarament superada per la crisi i l'ofec polític.

8. Hauria d'empoderar, a través de la participació real, la iniciativa social a barris o sectors, al Tercer Sector o bé a les tradicionals entitats per sumar esforços en la solució de les necessitats bàsiques?

Operacions mixtes, possibilitat d'ara.

Resum: administració escanyada o feixuga.

9. La crisi està qüestionant, erosionant o modificant el paradigma de l'Estat del Benestar?

Sí. La vivim en un Estat governat ara per un partit que no creu en l'Estat de Benestar. En general a Europa tenim l'experiència de les reformes dels models d'Estat del Benestar que han fet molts països. Cal fer un nou mapa per a veure què és realment bàsic i què no ho és. Tenir en compte les necessitats noves.

Resum: reformar o desaparèixer.

10. Creus que en el marc de la crisi, ens estem enfrontant als problemes més sistèmics associats al desenvolupament econòmic i al creixement humà?

Cal fer una nova descripció de per què necessitem Benestar Social, entès com el conjunt de polítiques que amb els impostos de tots, ajuden a tothom. Llançar un nou horitzó: igualtat i fraternitat.

Resum: necessitem un nou model de Benestar Social atent a les necessitats actuals, amb capacitat de reforma permanent.

Tercera jornada

Barcelona, dilluns 28 d'abril del 2014

Ateneu Barcelonès

Presentació de la jornada a càrrec de Rosa Domènech

Els passats octubre del 2013 i febrer d'enguany, vam realitzar unes jornades al Palau Macaya sobre el tema «Beneficència o Benestar Social?». Davant de tots vosaltres proposem novament aquest tema per acabar d'aprofundir, tractar aquestes qüestions i finalitzar el debat sobre el tema.

A continuació farem un resum de les dues sessions anteriors celebrades els dies 14 d'octubre del 2013 i 23 de febrer del 2014.

Els antecedents que ens han portat a aquestes jornades són:

- Els profunds canvis socials i els grans reptes en diversos àmbits, com el social, l'institucional i l'internacional, que ens exigeixen a tots els que vivim compromesos amb el desenvolupament de l'estructura social una actualització de caràcter permanent.
- L'actual crisi econòmica obre una gran oportunitat per a revisar els plantejaments de la banalització actual i retrobar-nos amb els conceptes de la modernitat que poden projectar-se, configurant una nova etapa de l'Estat del Benestar en què la sensibilització de responsables polítics, sindicals, professionals i usuaris atorgui a aquesta eina de justícia social, la càrrega de progrés que necessitem.

Intervencions de les persones participants

Intervenció de Josep Ricou

Permeteu-me que improvisi perquè estem en un espai amb molta història: la sala noble de l'Ateneu. Gràcies Rosa per organitzar l'acte en aquest espai tant evocador de la llarga història de la humanitat per millorar les condicions de vida. De les utopies per millorar la societat, des de l'Icària de Cabet, les més catalanes de Monturiol i del doctor Rovira, fins a les més properes d'Orwell i d'Huxley, i recordar a Marcuse que ja ens advertia que la fe amb la ciència i les innovacions industrials no ens portarien més humanitat. En aquesta perspectiva utòpica, on som? Els fets que ja denunciaven son similars als d'avui.

De la crisi de l'Estat del Benestar se'n parla des de l'inici del segle passat, no només per la crisi econòmica que ha estat un argument recurrent, sinó també, i sobretot, per la crisi democràtica que ha permès desenvolupar una capa social econòmica-governant que s'ha engreixat, que no protegeix els drets de tothom, que no protegeix la ciutadania, sinó tot el contrari s'autoprotegeix utilitzant el procés democràtic. Hi ha hagut períodes de millores socials. A casa nostra, si mirem enrere, hem tingut un llarg període de millores socials. Tots nosaltres som capaços d'entendre les situacions per difícils que siguin, però no podem entendre que, encara avui, se'ns demani esforços, emparats per la legitimitat de l'ordre establert, sense practicar equiparacions pròpies de cada situació social.

Hi ha evidències manifestes de poders absoluts de persones i capes socials sobre d'altres. No és estrany, doncs, ni sorprèn des d'aquesta perspectiva, que a tot el món hi hagi tantes guerres,

reaccions violentes de ciutadans que reivindiquen democràcia, drets, justícia i una redistribució més equitativa.

- 1) Quan parlem de beneficència o dret, nosaltres parlem de modificar la distribució de la riquesa, de la societat del benestar, de la protecció solidària que resolgui les necessitats humanes. En aquest marc de debats que hem impulsat des de les nostres entitats, també hem parlat de l'Economia del Bé Comú per millorar les coses comunes, diàries, a tots els espais de l'organització social, empresarial, familiar, etc. És el dret de la gènesi solidària, de millora de les situacions de les persones, de la humanitat. El dret d'uns serveis socials protectors, d'emancipació i de cooperació amb les situacions més flagrants respecte les dones del Pakistan, els nens treballadors de l'Índia o guerrers de les regions de l'antiga Angola i de tantes guerres. Les coses van juntes, no van separades. La Democràcia d'aquí serà la d'allà. Participant en el creixement econòmic i la distribució —i creuem els dits— podem millorar les situacions de les persones. I dic creuem els dits perquè els governs d'aquesta democràcia, que tenen més de saló versallesc que de servei públic, i les grans empreses reaccionaran com han reaccionat a Europa sobre països com Grècia, Espanya i Portugal, sobre les persones conduint-les a l'atur, el tracte de les migracions, les hipoteques, les crisis socials de difícil recuperació. He parlat dels temes proposats per la Rosa des d'una visió general de falta de democràcia real i consegüent falta de control econòmic i distribució per a la ciutadania. Per això, davant d'aquestes preguntes que ens feia l'enquesta vèiem clarament que hem de treballar i lluitar per una protecció social resolutiva de necessitats humanes amb transparència i amb una democràcia participativa en tots els estaments administratius.
- 2) Dels drets no se'n parla prou. En efecte mai se'n parla prou si les necessitats queden pendants, però no parlaria únicament de drets individuals, parlaria de les grans desigualtats socials, origen de la manca de reconeixement dels drets més individuals i les polítiques de correccions o d'oportunitats. Del dret superior, el de la igualtat de les persones i la justícia. Actualment sembla que la correlació de forces socials no actua solidàriament si no és per disposar de privilegis damunt de les capes més febles. Per exemple, la situació d'atur no només té un efecte de pobresa i de salut, també significa un abaratiment de la mà d'obra i una dependència institucional. És a dir, un desequilibri favorable al reforçament de les capes socials més privilegiades. En canvi, desplegar mesures correctores de plans ocupacionals de servei social, o de treball útil, o de renda mínima compensatòria en formació i ocupació afavoriria la salut i les famílies i, a petita escala, també l'equilibri distributiu.
- 3) Diu la consulta «Creus que hem perdut drets?». L'elasticitat dels drets i llur incompliment està fonamentada en la correlació de les forces democràtiques. S'ha estès la pobresa en les famílies i s'ha perdut consegüentment dignitat. S'ha prolongat l'atur, s'ha perdut en atenció escolar i sanitària. Part de la societat, doncs, es fa invisible, no compta, s'exclou de la participació de la vida activa, econòmica i social. No podem permetre aquesta escombrada i, de fet, haurem de contemplar reaccions violentes i també democràtiques, lògicament, en resposta a aquesta violència institucional difusa i argumentada sobre una democràcia feta a mida del poder econòmic perquè la democràcia ha de garantir no sols l'àmplia participació, sinó també el procés cultural suficient per responsabilitzar-nos del necessari protagonisme de les persones.

Gràcies per la vostra atenció.

Intervenció de Rosa Barenys

La crisi obre l'oportunitat per reflexionar sobre tots aquests aspectes. Amb relació a la primera pregunta, estic d'acord amb el senyor Josep Ricou que els drets s'escapen. Ens n'oblidem, no en parlem ni els recordem constantment; però sabem que existeixen. La resolució de l'Associació de Drets Humans de Catalunya, entorn el Fòrum de les Cultures, va fer una interpretació de què significava la Declaració Universal dels Drets Humans i acabava dient: és necessari que hi hagi una renda bàsica per anar solucionant els problemes socials que es van provocant.

Això no s'ha fet i alhora se'n parla poc. No hem perdut drets, però no els reconeixem ni políticament ni social; la justícia social i la igualtat han de ser drets per a tothom.

Intervenció de Glòria Rubiol

Sobre drets se'n parla poc en l'àmbit global, més aviat se'n parla de forma específica a través de col·lectius i plataformes especialitzades.

En sessions passades semblava que es digués que el canvi de societat faria que no tingués validesa l'Estat del Benestar pel fet que ja no som societats industrials. Sobre aquesta qüestió, voldria comentar també que tot i que es digui que l'Estat del Benestar ja no serà el què estava previst que fos, les branques d'educació, salut, pensions, seguretat social, serveis socials, polítiques d'habitatge i polítiques d'ocupació hauríem de mantenir-les. Són imprescindibles per a la societat.

Intervenció de Carlos Zeller

Comparteixo el pronòstic dels companys. Afegeixo que drets i solidaritat no és antagònic. L'Estat de Benestar tal i com el coneixem només pot existir si hi ha drets, és un pacte entre Administració i societat. La solidaritat no pot emparar cap tipus de dret, però sí que és la base de la construcció de l'Estat del Benestar perquè és la que pot permetre la construcció d'aquest tipus d'Estat. Jo sóc pessimista i penso que no hi ha els mateixos condicionants que van permetre construir l'Estat del Benestar a les dècades del 1950 i el 1960, i la solidaritat és l'eina de canvi cultural i política per al nou Estat del Benestar. No és un problema de recursos, sinó de distribució, de model i de concepció.

Intervenció de Jordi Sabater

M'agradaria plantejar encara que sigui de forma breu algunes qüestions que em semblen fonamentals.

Crec que no podem parlar de l'Estat del Benestar deslligat dels drets i de les polítiques públiques. Hem de veure com en aquest nou escenari articulem els diferents agents de benestar, l'Estat, el mercat, la família i la societat civil. Però ho hem de fer des de la centralitat dels drets i les polítiques públiques.

Una altra qüestió la plantegen els efectes dels processos de mercantilització que el neoliberalisme hegemònic propicia i legitima. Ja fa temps, Karl Polanyi a *La Gran Transformació* ens va advertir dels enormes efectes desestabilitzadors de la mercantilització en la construcció de la societat capitalista industrial. A la fi, mercantilitzar significa mercantilitzar les mateixes persones i les seves necessitats, convertir els drets en mercaderies. L'Estat del Benestar respon a les necessitats i als riscos d'un tipus de societat que ja no existeix. Però això no vol dir que hi hàgim de renunciar ni deixar de banda un dels seus principals assoliments: l'oportunitat de futur per a la majoria de la població i no només per a les elits. El que ens cal no és llençar l'Estat del Benestar ni intentar mantenir-lo sense canvis, sinó reestructurar-lo, adaptar-lo a la nova realitat.

Un d'aquests elements que exigeixen una nova mirada no és ja el model, sinó la mateixa lògica del creixement. L'Estat del Benestar clàssic estava basat en aquesta lògica: créixer per poder redistribuir i finançar les polítiques públiques. Però avui tenim prou elements per saber que no es pot continuar indefinidament per aquest camí. Cal replantejar-se la mateixa idea de creixement i aprofundir en la línia de propostes que defensen el decreixement, que l'economia és un mitjà, que el que importa és el «bon viure». Finalment, voldria remarcar una darrera qüestió. L'Estat del Benestar va ser fruit d'un pacte, de l'anomenat pacte social-liberal, entre treball i capital després de la Segona Guerra Mundial. En el nou escenari de crisi de l'Estat del Benestar clàssic, ens cal un nou pacte social. Però aquest ha de ser diferent del de postguerra, perquè els temps han canviat i molt. Un pacte que ha de comptar amb l'Estat, però també amb els moviments socials i la comunitat.

Intervenció de Maria Assumpció Vila

Està clar que les administracions públiques són les que han de defensar els drets i que la societat civil sempre ha fet un paper molt important per donar suport i col·laborar amb l'Administració. El debat del que han de fer l'Administració i les entitats és un debat etern en el qual penso que cadascuna té un paper complementari.

En la situació actual i en el lloc on estic, només m'arriben queixes que l'Administració no pot resoldre, com per exemple les problemàtiques actuals d'habitatge. Malgrat que s'han augmentat els recursos, sempre són insuficients per atendre la demanda actual. El dret a l'habitatge és fonamental perquè no es pot treballar amb persones que no tenen un sostre. Les retallades a totes les administracions no permeten acomplir el drets fonamentals. Hi ha una Barcelona realment pobra que preocupa i en la que cal treballar-hi entre tots els agents, administracions i entitats socials.

Intervenció de Jordi Tolrà

Voldria destacar que per primera vegada, la ciutat de Barcelona té el Pla per a la Inclusió Social. Aquest, des del principi, en la mateixa diagnosi s'ha incorporat la societat civil i la seva participació a través d'un espai on hi participen més de cinc-centes organitzacions i el conjunt d'actors socials de la ciutat implicats. En aquest espai ha estat possible fer un acord sobre la situació per tractar, consensuada entre tothom. I ha estat possible generar objectius comuns i línies de treball. També es va acordar que el pla fos cogestionat entre les entitats i l'Ajuntament de Barcelona.

A la ciutat de Barcelona hi ha exemples concrets de millores en els recursos envers situacions de risc d'exclusió o de pobresa.

Intervenció de Joaquim Julià

En primer lloc, penso que la solidaritat és bona i molt bona i que aquesta solidaritat no és gens incompatible amb la reivindicació dels drets socials, sinó complementària, tot i que sí que pot distreure en la reivindicació d'aquests drets.

En segon lloc i agafant la idea del nou Estat del Benestar, penso que hi ha moltes plataformes i moviments que poden ser el germen d'aquest nou Estat amb tot el que representen: el foment de l'economia sostenible, de l'ecologia, dels valors com la solidaritat, la fidelitat, el rigor, el treball ben fet, etc., i també el moviment cooperativista o els moviments que reivindiquen un Estat mundial en contra de l'Estat salvatge de l'economia de la globalització.

Intervenció de Rafael Hinojosa

La crisi ens ha descobert mancances i ha reivindicat el valor de la solidaritat, però també el de la beneficència. No es pot donar suport a la beneficència, però sí a la solidaritat. El responsable de l'Estat del Benestar és l'Estat, el qual ha de garantir uns drets als ciutadans i al qual cada cop se li exigiran més recursos. L'Estat del Benestar és costós i per això cal que els ciutadans tinguem consciència fiscal, acomplint amb les nostres obligacions. No es pot mantenir ni la sanitat ni l'ensenyament en un país on el 25 % és economia submergida.

Intervenció Joan Guitart

Estic d'acord amb el que s'ha dit que no pot haver-hi un Estat del Benestar sense una distribució fiscal. Actualment no hi ha una crisi, sinó una nova distribució econòmica de la riquesa i una concentració de la minoria que té el poder, i això és el que ha de canviar.

Intervenció de Josepa Borràs

Penso que la beneficència és positiva i caldria augmentar-la al màxim perquè socialment anem cap al caos i cal actuar a través de la beneficència. No veig tant clar que tothom pugui evitar l'economia submergida, i molta gent s'hi veu abocada també perquè tenim exemples de persones que no són conseqüents amb el que prediquen i això sempre fa difícil que la resta dels ciutadans decideixi actuar de forma transparent.

Intervenció de Martí Teixidó

A tots ens agradaria recuperar la idea d'Estat del Benestar, però cal tenir en compte que històricament, aquest concepte se sustentava en el fet un que pocs països vivien a costa de l'explotació d'altres països, de l'imperialisme. Ha estat un miratge que ens ha anat relativament bé a alguns i que crec que està fonamentat en la injustícia. La beneficència pública va agafar el relleu de la caritat religiosa, però el problema de fons és que no hi ha justícia, no hi ha equitat, no podem conviure amb tanta desigualtat.

Agrada molt parlar de solidaritat, però penso que és una paraula molt fluixa, perquè significa posar-se de part d'algú en una causa concreta. Crec que cal anar un pas endavant i reivindicar la fraternitat, lluitar no només per les teves causes, sinó per causes d'altres o per causes que afecten a més gent.

No es pot perdre la dimensió de la compassió que vol dir participació des de la família, el veïnat i la comunitat local. Hi ha tasques que les hem de fer de proximitat, ajudar-nos entre nosaltres. L'Estat només hi ha d'intervenir quan no s'és capaç d'arribar-hi des de la família. La justícia ha de garantir uns mínims vitals com la ciutadania.

Els joves i els infants haurien de fer serveis comunitaris, hem d'educar-los en aquests valors. Així solucionaríem moltes qüestions d'arrel.

Intervenció de Mercè Bassedas

Penso que no s'ha de donar res a ningú que no s'ho hagi guanyat. Cal ensenyar la gent a que es guanyi la vida. No podem infantilitzar els adults, no ens podem carregar la cultura del treball. Cal que l'Administració ensenyi a pescar. La societat és com una família; si els polítics roben, com s'ha de condemnar els ciutadans que ho fan?

Intervenció de Montserrat Sans

La beneficència no hauria de ser perpètua. Penso que el problema està en la falta de feina. Les grans empreses se'n van a fora, i els impostos, també.

Intervenció de Joan Guitart

S'ha de fer un treball col·lectiu útil perquè tothom tingui un treball, una activitat útil i digna. No s'ha de pagar un salari social perquè això no resol res.

Intervenció de Josepa Borràs

Estic d'acord en que cal ensenyar a la gent. El Tercer Sector és imprescindible fins que l'Estat sigui capaç de fer-se càrrec de les necessitats de les persones i faci polítiques per a que trobin feina. Mentrestant ningú perd la dignitat si és acollit per alguna de les entitats socials.

Conclusions de la sessió

Després de debatre les qüestions i sense poder entrar en detall a la resta de les preguntes plantejades per manca de temps, passem a fer una breu cloenda amb conclusions sobre el comentat a les tres sessions realitzades sobre aquesta qüestió tant apassionant.

Intervenció de Rosa Domènech

Evidentment la beneficència és necessària, és un mal menor. El que neguiteja, però, és que ens quedem en un Estat en que d'aquí a vint anys continuï fent beneficència. La beneficència sí, com a mal menor, sí per superar la situació actual, però no com a model de futur.

Estic d'acord amb que la solidaritat és molt important. Quan parlem d'Estat del Benestar, no només ha de ser solidari, sinó que també ha de ser un Estat que garanteixi els drets. La solidaritat no assegura els drets, és l'Estat qui ho fa.

Finalment penso que ens hem de mentalitzar en el repartiment dels nostres impostos cap als que tenen més necessitat.

Intervenció de Rosa Barenys

Avui no hem parlat de cap tipus de prestació ni de la renda bàsica. Només he dit que l'Associació de Drets Humans de Catalunya plantejava que una alternativa era la renda bàsica.

Actualment la beneficència, la caritat, l'ajuda i la solidaritat són importants, però han d'anar acompanyades de polítiques públiques, d'intencions de l'Administració, si no seran un pou sense fons.

Estic d'acord amb que s'ha trencat el pacte social que hi havia per desenvolupar l'Estat del Benestar. S'ha trencat i el primer a fer-ho és l'Estat espanyol. I això comportarà retallades. Hem de pensar com refer alguns eixos d'aquest pacte social no només amb l'Administració sinó també amb les entitats.

Intervenció de Josep Ricou

Cal distingir entre renda bàsica i renda mínima d'inserció perquè hi ha diferències.

M'ha semblat interessant l'aportació sobre la «proximitat» i em sembla que s'ha de recuperar aquest seny cultural.

Si no hi ha una claredat en saber on van els fons que són també les nostres rendes, la suor, no s'ha d'obeir. L'Estat s'ha convertit en una eina de recaptació a favor d'uns interessos. Hem de crear un altre concepte d'organització social, un nou pacte social, que ha de fer de les institucions un entramat social el més democràtic i participatiu possible tenint en compte que cada època creixerà o modificarà aquests conceptes culturals de democràcia i de participació.

Intervenció de Glòria Rubiol

Crec que es va aconseguir el pacte social en aquells països on hi havia hagut uns valors i uns objectius per dur-lo a terme.

En publicacions de la dècada del 1980 parlàvem que havíem d'aconseguir no un Estat del Benestar, sinó una Societat del Benestar. Caldria que ressuscitem determinats termes.

Sobre les qüestions fiscals, jo també crec que són molt importants. L'Ajuntament de Barcelona ha anat apujant l'IBI i altres impostos a un ritme que no ho han fet els altres ajuntaments. Per això es troba en una situació més sanejada que altres ajuntaments i per això poden aplicar aquestes polítiques socials.

Intervenció de Carlos Zeller

L'experiència de l'Estat del Benestar és una època molt breu en el conjunt de la història de la humanitat, però ens ha deixat un llegat molt clar: la idea d'una societat lliure, sense por al desempar, a la malaltia, a la manca de feina, etc. Aquesta és l'herència, la matriu cultural sobre la qual hem de teixir una nova forma d'organització de protecció de mutualització de riscos.

La ruptura de l'Estat de Benestar no és un problema de recursos, la crisi de l'Estat del Benestar no comença amb la crisi econòmica, sinó que va començar a la dècada del 1970.

És important el patiment d'una part de la població que és difícilment integrable. A França afecta entre el 10 i el 15 % de la població així com als Països Baixos, els Estats Units, etc. És una fractura que no és abordable amb les polítiques de benestar social. Hem d'imaginar noves fórmules per actuar amb aquesta subclasse, que acaba suposant un 20 % de la població. Això també passa aquí i ho hem construït nosaltres. Hi ha persones inabordables des del punt de vista de les polítiques dels serveis socials.

Intervenció de Jordi Sabater

M'agradaria insistir en que redistribució i ocupació són o haurien de ser dos components centrals de l'Estat del Benestar. Qualsevol debat sobre el seu futur i sobre possibles alternatives ha de partir d'aquí. En aquest sentit, és fonamental pensar si la societat postindustrial dels països desenvolupats està en condicions d'aconseguir la plena ocupació. Si no, cal redefinir la seva lògica i pensar què fem amb el creixent volum de persones sense feina, amb baixa qualificació, amb treballs precaris i mal pagats que no els permeten allunyar-se del llindar de la pobresa. No podem pensar com si estiguéssim a l'Europa de les dècades del 1950 i del 1960. La crisi de la societat salarial obliga a noves alternatives com el canvi en les famílies i en les relacions de gènere.

Per això cal fer política. Ens cal un nou Estat del Benestar que ens obligui a tornar a interrogar-nos sobre les urgències socials i les respostes assistencialistes.

Conclusions finals

A partir de les intervencions dels assistents a les jornades i donat que alguns arguments han sorgit de manera reiterada s'han recopilat sota diferents encapçalaments, ordenats amb criteri quantitatiu, acompanyats d'algunes cites dels participants. Per acabar, s'ha fet un llistat quantitatiu de propostes, algunes de concretes, que han sorgint en el transcurs de les sessions.

L'Estat del Benestar i els drets socials

«[...] En el nostre Estat del Benestar parlem de drets i no pas de solidaritat. Qui és la garantia dels drets socials i econòmics? [...] l'únic que té capacitat per garantir-los des d'un punt de vista jurídic, és l'Estat.» (Antoni Comín, pàg. 32)

«És l'Estat qui garanteix jurídicament el drets, però a la pràctica no és l'Estat qui ho fa, és la família i la iniciativa social. La ciutadania activa és la protagonista. Desconfio plenament de l'Estat com a únic garant dels drets.» (Àngels Guiteres, pàg. 36)

«Cal fer una defensa aferrissada dels pilars de l'Estat del Benestar: salut, ensenyament, pensions i serveis socials. [...] El més interessant de tenir és una societat del Benestar en la qual l'Estat garanteixi l'equitat en l'essencial, amb dignitat, i que ajudi a una societat civil forta que assumeix també les seves responsabilitats [...]» (Josep Oriol Pujol, pàg. 40-41)

«Amb l'Estat del Benestar hem aconseguit moltes coses, [...]un sistema de pensions, un ensenyament obligatori, un sistema de sanitat que és dels millors d'Europa, uns serveis socials específics que han permès grans resultats envers la vellesa, la infància, la drogodependència i els disminuïts, etc. En habitatge, cultura, transport, etc., també hi ha hagut grans avenços.» (Rosa Domènech, pàg. 55-56)

«El paper de l'Estat en drets socials, laborals i educatius sembla consolidat, potser però ens equivoquem si creiem que tot està fet i garantit.» (Carlos Zeller, pàg. 71)

«El garant dels drets és l'Estat i en aquest moment aquest està procedint a retallar drets i competències.» (Rosa Barenys, pàg. 74)

«Un Estat del Benestar no té cap futur si una classe social és hereva de l'anterior, si no és possible un ascensor social. Sense mobilitat social no hi ha Estat del Benestar.» (Carlos Zeller, pàg. 79)

«A les nostres democràcies els drets s'articulen a través de les polítiques públiques. És en aquest marc, el de les polítiques públiques, el de l'acció de l'Estat, en el qual hem de situar fonamentalment el debat.» (Jordi Sabater, pàg. 86)

«En l'Estat del Benestar, l'Estat és un 'partner' constitutiu, pel que el seu rol no és substituïble.» (Cristina Rimbau, pàg. 97)

«[...] Tot i que es digui que l'Estat del Benestar ja no serà el que estava previst que fos, les branques d'educació, salut, pensions, seguretat social, serveis socials, polítiques d'habitatge i polítiques d'ocupació hauríem de mantenir-les. Són imprescindibles per a la societat.» (Glòria Rubiol, pàg. 116)

«L'Estat de Benestar tal i com el coneixem només pot existir si hi ha drets, és un pacte entre Administració i societat.» (Carlos Zeller, pàg. 116)

«L'Estat del Benestar respon a les necessitats i als riscos d'un tipus de societat que ja no existeix. Però això no vol dir que hi hàgim de renunciar ni deixar de banda un dels seus principals assoliments.» (Jordi Sabater, pàg. 117)

«El responsable de l'Estat del Benestar és l'Estat, el qual ha de garantir uns drets als ciutadans i al qual cada cop se li exigiran més recursos.» (Rafael Hinojosa, pàg. 120)

El nou paradigma i la nova política

«La vida de les persones i les problemàtiques socials han d'estar dins les agendes polítiques dels governs. Anar a l'arrel del problema i conèixer la realitat és bàsic per a les persones que dissenyen les polítiques i perquè així poden generar estratègies transformadores.» (Itziar González, pàg. 51)

«[...] Hi ha més maneres de transformar en la societat que en els polítics. Tinguem, doncs, maneres de transformar-les: la política i la societat. La millora de la democràcia passa pel reconeixement de la ciutadania que vol fer ús de la seva dimensió política.» (Itziar González, pàg. 53)

«Cal reconsiderar els aspectes que determinen les desigualtats i plantejar la necessitat d'una nova democràcia social d'arrelament local, a través d'instruments basats en el territori que enforteixin la dimensió social i local [...] Posar l'accent en la democràcia, en l'espai públic i en la potenciació d'això que sovint s'ha anomenat 'la societat civil' que en definitiva són les persones que participen i interaccionen políticament i socialment amb els altres.» (Mariona Lladonosa, pàg. 60)

«[...] Ens equivocaríem si veiéssim la situació només en clau de cicle econòmic i creguéssim que, quan ens recuperem d'aquesta crisi tornarem a estar com abans. Estem davant d'un canvi estructural de les nostres societats i d'un canvi de model econòmic.» (Jordi Sabater, pàg. 72)

«Mantenir l'Estat del Benestar no passa només per tornar enrere, sinó per adaptar-lo a les noves necessitats i als nous riscos i conflictes socials. [...] L'Estat del Benestar és un component

central de les nostres societats. El seu qüestionament també és el de les nostres societats i el de la mateixa democràcia.» (Jordi Sabater, pàg. 73)

«[...] ens vam trobar que la perspectiva que teníem ja no servia i encara no en sabem dibuixar una de nova. Els grans teòrics tampoc no saben com definir un nou projecte social i estem a l'espera. [...] L'Estat espanyol s'està aprofitant la crisi i les retallades per fer un canvi de paradigma. S'estan recentralitzant moltes competències, com per exemple en l'àmbit de la formació, en l'ocupació professional, en l'ensenyament, etc.» (Montserrat Font, pàg. 75)

«S'hauria d'insistir en reformar fins al moll de l'os tot el sistema financer i econòmic.» (Glòria Rubiol, pàg. 81)

«Tots estem d'acord que estem davant d'un nou paradigma i que cal actuar d'una manera diferent. [...] Recordar la necessitat que hem de reivindicar, exigir i implicar-nos en l'àmbit professional, familiar, social, etc.» (Montserrat Mestres, pàg. 82)

«Un dels greus problemes que tenim a l'hora de buscar alternatives a l'Estat del Benestar és també la profunda crisi del sistema democràtic, el de la democràcia institucional.» (Jordi Sabater, pàg. 86)

La beneficència

«L'Estat s'ha anat retirant en la relació amb el Tercer Sector i ha demanat que aquest faci el que pugui. El Tercer Sector ha passat a substituir l'Estat, la qual cosa ha fet que els drets desapareguin. És una relació privada de l'individu amb l'entitat. Això no és la solidaritat en la societat actual, això és beneficència i no hi ha drets garantits.» (Antoni Comín, pàg. 33)

«No ens volem quedar en aquest estadi de congelació, de retallades de l'Estat del Benestar. No podem interioritzar la beneficència, els bancs d'aliments, etc., com a eines.» (Rosa Domènech, pàg. 56)

«Parlar de beneficència o igualtat avui demana pensar en el panorama en què ens trobem, en el context d'un Estat del Benestar cada cop més feble, en què cada vegada més es fa visible la necessitat d'emprendre accions materials concretes i immediates de caire socioeconòmic, complint funcions de subsidiarietat des d'entitats i voluntariat locals.» (Mariona Lladonosa, pàg. 59)

«Quan parlem de beneficència o dret, nosaltres parlem de modificar la distribució de la riquesa, de la societat del benestar, de la protecció solidària que resolgui les necessitats humanes.» (Josep Ricou, pàg. 113)

«[...] La beneficència és positiva i caldria augmentar-la al màxim perquè socialment anem cap al caos i cal actuar a través de la beneficència.» (Josepa Borràs, pàg. 120)

«La beneficència pública va agafar el relleu de la caritat religiosa, però el problema de fons és que no hi ha justícia, no hi ha equitat, no podem conviure amb tanta desigualtat.» (Martí Teixidor, pàg. 121)

«La beneficència no hauria de ser perpètua.» (Montserrat Sans, pàg. 122)

Els serveis socials

«Els serveis socials s'han centrat en atendre les conseqüències del sistema econòmic sobre les persones: atur, exclusió, desigualtat, precarietat i un gran etcètera. Uns serveis socials en permanent sensació d'incapacitat per atendre les necessitats humanes, tant en èpoques bones com en dolentes.» (Josep Ricou, pàg. 25)

«[...] Dins de l'Estat del Benestar, els serveis socials som un dels sectors menys consolidats. [...] Som un sector de resposta a unes necessitats personals i d'interacció concretes que podem presentar qualsevol de nosaltres en un moment determinat de la nostra vida.» (Dolors Calvo, pàg. 49)

«El treball social comunitari és el d'informar, raonar i oferir solucions amb la participació de la comunitat i de les persones que tenen aquella problemàtica. Amb respecte i professionalitat.» (Rosa Domènech, pàg. 55)

«Com a treballadors socials ens cal ser conscients del nostre paper clau envers la societat, malgrat les èpoques complexes. Hem de tenir clares les nostres funcions i el nostre paper com a treballadors socials, més enllà de la beneficència.» (Rosa Domènech, pàg. 57-58)

«[...] Ens caldrà fer, crec, una altra reflexió, més àmplia i més filosòfica, sobre la naturalesa dels serveis socials. La contribució dels serveis socials en la construcció dels pilars fonamentals de la història del benestar, de les persones i la democràcia.» (Josep Ricou, pàg. 69-70)

«Hi ha un debat permanent dins els serveis socials que no s'ha resolt mai. Quan fem assistència, quan hem de deixar-la de fer? I també si no l'hem d'iniciar.» (Montserrat Font, pàg. 83)

«Els serveis socials, encara ara després de tants anys, lluny de ser una inversió sobre les persones són una despesa que es pot suprimir. Els serveis socials tenen consciència sistèmica, són creixement, ocupació, estalvi, riquesa i benestar d'un país; consciència ecològica, econòmica, social i humana.» (Josep Ricou, pàg. 85)

La crisi i les retallades

«El contingut substancial de les qüestions d'avui és que hi ha unes retallades imposades, sense cap debat. No s'ha tingut en compte l'opinió dels professionals ni de les persones usuàries ni s'han aplicat uns criteris selectius reconeguts; s'està estenent un model de beneficència ancestral com a solució als dèficits socials; hi ha un retrocés dels serveis públics [...]» (Josep Ricou, pàg. 69)

«Quina és la relació que hi ha entre crisi econòmica i retallades? Segurament és una relació directa i immediata, però a mig termini segurament obeeix a una lògica diferent.» (Carlos Zeller, pàg. 71)

«[...] Només allunyarem el perill de les retallades si hi ha voluntat de garantir el benestar social per a tothom i si Catalunya aconsegueix un nou estatus polític.» (Joaquim Ferrer, pàg. 74)

«Crec que hi ha una estratègia ideològica més enllà de les retallades [...] de com s'ha d'organitzar la societat. Es qüestiona quina és la funció de l'Estat, i es canvien els valors de la llibertat i la igualtat d'oportunitats» (Montserrat Mestres, pàg. 77)

«Un ciutadà o ciutadana amb consciència de ser-ho no pot estar-hi d'acord. La seqüència crisi-retallada és ideològica i només la poden acceptar els no-ciutadans. [...] Això de les retallades decidides unilateralment des de dalt és fraudulent i pocavergonya. Expressa bé la debilitat de la societat civil, que no ha estat capaç d'aturar-ho.» (Salvador Aguilar, pàg. 88-89)

L'Administració Pública

«Hem de transformar el concepte d'Administració 'protectora' de polítiques fragmentades per una coordinació global i encaixar totes les iniciatives públiques i privades. Una Administració de gestió dels recursos públics més transparent. Una Administració amb voluntat de servei i amb participació directa.» (Josep Ricou, pàg. 27)

«El Tercer Sector no substitueix l'Estat, doncs la garantia jurídica d'aquell dret l'ofereix l'Estat. El Tercer Sector ofereix el servei i la qualitat. [...] sector públic i el Tercer Sector esdevenen socis a favor d'una societat millor.» (Antoni Comín, pàg. 32)

«L'esperit municipal és importantíssim pel que fa a l'àmbit del benestar social, els municipis proveeixen espais pel benestar. L'urbanisme, per exemple, pot ser un programa social més per a la ciutadania.» (Isidre Costa, pàg. 38)

«És evident que les reformes que hi ha persegueixen un canvi de model, començant per la primera línia de treball de les administracions públiques, els ajuntaments.» (Isidre Costa, pàg. 78)

«En el cas de l'Estat espanyol, les administracions locals tenen escassos pressupostos, manca d'autonomia. I un sistema de finançament feble (i inadequat), mentre que a les administracions centrals acumulen la majoria dels pressupostos just a l'inversa dels estats nòrdics d'Europa.» (Cristina Rimbau, pag. 93)

«Entenc que [l'Administració] ha de quedar-ne al marge, creant però escenaris de participació, no principalment amb un rol regulador.» (Cristina Rimbau, pàg. 98)

«El debat del que han de fer l'Administració i les entitats és un debat etern en el qual penso que cadascuna té un paper complementari. [...] Les retallades a totes les administracions no permeten acomplir el drets fonamentals.» (Maria Assumpció Vila, pàg. 118)

La participació i la mobilització social

«És imprescindible el paper dels moviments socials que estirin l'Estat a fer més coses, a garantir més drets. Els moviments socials han de treballar per influenciar els governs per a que creïn drets i els garanteixin.» (Antoni Comín, pàg. 35)

«La participació actual és molt heterogènia, té expressions molt diferents i molt canviants a les fórmules a les que estàvem acostumats. A dia d'avui ens trobem que les persones som més individualistes, un reflex del model liberal; en canvi però, ens trobem també que som subjectes amb la capacitat de participar individualment de forma més activa, [...]» (Mariona Lladonosa, pàg. 60)

«Hi ha una mobilització social que està activant i denunciant les greus situacions socioeconòmiques i la poca gestió i capacitat per resoldre-les.» (Maria Mercè Rosich, pàg. 76)

«A la base d'aquesta participació hi ha l'organització social del treball, la distribució del temps, la protecció de les persones amb situació de vulnerabilitat o pobresa que darrere de la seva situació no poden participar en la resolució dels seus propis problemes.» (Josep Ricou, pàg. 82)

« En el nou escenari de crisi de l'Estat del Benestar clàssic, ens cal un nou pacte social. [...] Un pacte que ha de comptar amb l'Estat, però també amb els moviments socials i la comunitat.» (Jordi Sabater, pàg. 118)

«[...] agafant la idea del nou Estat del Benestar, penso que hi ha moltes plataformes i moviments que poden ser el germen d'aquest nou Estat amb tot el que representen [...]» (Joaquim Julià, pàg. 119)

La solidaritat

«La solidaritat en la modernitat cristal·litza en els drets, primer els bàsics i més endavant els drets civils i polítics. La culminació de la qüestió són els drets econòmics i socials, l'Estat del Benestar.» (Antoni Comín, pàg. 31)

«[...] La solidaritat no està pas en crisi. [...] Cal preservar els drets, però mentre no sigui possible, benvinguda sigui la solidaritat, en especial si és motor de canvi en les persones i evita la dependència.» (Josep Oriol Pujol, pàg. 43)

«Al treball social sempre cal donar-li enfocament de solidaritat. Sempre ha de ser un treball solidari, no només d'assistència o beneficència [...]» (Rosa Domènech, pàg. 55)

«L'Estat del Benestar necessita la solidaritat de les persones, la població està preocupada pels seus veïns i reacciona. La necessitat d'un pacte social entre mercat, Administració, població i entitats del Tercer Sector és bàsic.» (Montserrat Feu, pàg. 81)

«La solidaritat no pot emparar cap tipus de dret, però sí que és la base de la construcció de l'Estat del Benestar perquè és la que pot permetre la construcció d'aquest tipus d'Estat.» (Carlos Zeller, pàg. 116)

«[...] La solidaritat és bona i molt bona i que aquesta solidaritat no és gens incompatible amb la reivindicació dels drets socials, sinó complementària.» (Joaquim Julià, pàg. 119)

«La crisi ens ha descobert mancances i ha reivindicat el valor de la solidaritat, però també el de la beneficència. No es pot donar suport a la beneficència, però sí a la solidaritat.» (Rafael Hinojosa, pàg. 120)

El Tercer Sector

«Hi ha una tercera manera per garantir drets per part de l'Estat: el desmercantilitza del tot, però fa que una empresa del Tercer Sector ofereixi aquests drets (a través de subvencions, concerts, programes, contractes, etc. i en molts àmbits). El Tercer Sector no substitueix l'Estat, doncs la garantia jurídica d'aquell dret l'ofereix l'Estat. El Tercer Sector ofereix el servei i la qualitat, molta qualitat.» (Antoni Comín, pàg. 32)

«L'Estat s'ha anat retirant en la relació amb el Tercer Sector i ha demanat que aquest faci el que pugui. El Tercer Sector ha passat a substituir l'Estat, la qual cosa ha fet que els drets desapareguin.» (Antoni Comín, pàg. 33)

«En aquest moment com Ajuntament som incapaços de respondre totes les demandes d'aliments. [...] Aquesta entitat [el Banc d'aliments] complementa la nostra activitat i gràcies a ella moltes de les famílies mengen. Les entitats socials arriben allà on l'Administració no ho fa.» (Maria Mercè Rosich, pàg. 76-77)

«El Tercer Sector és imprescindible fins que l'Estat sigui capaç de fer-se càrrec de les necessitats de les persones i faci polítiques per a que trobin feina.» (Josepa Borràs, pàg. 122)

Propostes

Revisió del sistema financer i econòmic

- Aflorament dels paradisos fiscals
- Canvis en els impostos sobre les grans fortunes i les grans empreses
- Taxa Tobin
- Revisió de la llei de mecenatge i de l'IVA
- Eradicació del frau fiscal
- Eradicació de la corrupció
- Cultura de gestió més eficient i transparent
- Redistribució de la riquesa

Polítiques d'ocupació

- Programes d'ocupació
- Plans ocupacionals
- Formació ocupacional
- Mesures per prevenir l'atur

Polítiques de renda o ajuts directes

- Renda mínima garantida
- PIRMI
- Renda bàsica de ciutadania
- Lliurament de cupons per a menjar

Treball comunitari

- Servei social obligatori
- Treball cooperatiu

Llistat de les persones participants

Salvador Aguilar
Professor de la Universitat de Barcelona

Rosa Barenys
Treballadora Social

Mercè Bassedas
Acció social i habitatge. Ajuntament de Barcelona

Dolors Calvo
Directora de programes de la Fundació APIP-ACAM

Sebastià Codina
Patró de la Fundació APIP-ACAM

Antoni Comín
Exdiputat al Parlament de Catalunya i professor d'ESADE

Isidre Costa
Director del Servei Jurídic, Gestió de Sòl i Patrimoni de Foment de Ciutat Vella

Rosa Domènech
Presidenta de l'associació Impuls a l'Acció Social

Joaquim Ferrer
Historiador i polític

Montserrat Feu
Treballadora Social i presidenta de l'Associació Atlàntida

Montserrat Font
Directora General de la Fundació APIP-ACAM

Joan Guitart
Ateneu Barcelonès

Itziar González
Arquitecte i activista social

Rafael Hinojosa
Exdiputat al Congrés dels Diputats i al Parlament, i expresident del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya

Joaquim Julià
Ateneu Barcelonès

Mariona Lladonosa
Polítologa, investigadora de la Universitat de Lleida

Montserrat Mestres
Cap de Serveis Social, Sanitat i Programes de l'Ajuntament de Manresa

Josep Ollé
Director del Palau Macaya de l'Obra Social "La Caixa"

Josep Oriol Pujol
Director General de la Fundació Pere Tarrés

Josep Ricou
President de la Fundació APIP-ACAM

Joan Quesada
Observatori del conflicte Social

Cristina Rimbau
Treballadora social i psicòloga. Professora i Cap d'Estudis dels ensenyaments de Treball Social de la Universitat de Barcelona

Maria Mercè Rosich
Regidora de Sanitat, Serveis Socials, Acollida i Cooperació de l'Ajuntament de Manresa

Àngels Rossell
Presidenta de l'associació Les Adrianas i membre del patronat de la Fundació APIP-ACAM

Glòria Rubiol
Treballadora social

Jordi Sabater
Professor de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés (URL)

Montserrat Sans
Empresària

Mercè Solé
Tècnica del Programa de Persones amb Discapacitat. Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat

Martí Teixidor
Pedagog

Jordi Tolrà
Gerència de la qualitat de vida. Ajuntament de Barcelona

Maria Assumpció Vila
Síndica de Greuges de l'Ajuntament de Barcelona

Carlos Zeller
Comunicació en el Departament de Medis, Comunicació i Cultura de la Universitat Autònoma de Barcelona

Entitats organitzadores

Fundació APIP-ACAM

És una entitat d'iniciativa social, de caràcter generalista, que des de l'any 1982 col·labora amb les administracions públiques en l'atenció residencial i la inclusió de col·lectius en risc d'exclusió, i en el desplegament i l'aplicació de polítiques actives formatives i ocupacionals, solidàries i cíviques per a aquests col·lectius. Els nostres objectius són: impulsar iniciatives contra la pobresa, la vulnerabilitat, l'exclusió, les desigualtats i l'atur de les persones; crear oportunitats socials, formatives i laborals, i oferir serveis integrals i personalitzats d'atenció social i d'inclusió a les persones amb vulnerabilitat social.

Associació Impuls a l'Acció Social

Impuls a l'Acció Social és una associació dedicada prioritàriament al debat i a la divulgació dels paràmetres de l'Estat del Benestar. Aquesta acció es realitza a través de jornades especialitzades, dels Fòrums de Debat Social sobre temes d'actualitat i d'una línia editorial amb la publicació de textos que tracten aspectes de l'ampli camp del Treball Social.

Annex. Imatges de les sessions

Presentació de la primera jornada al Palau Macaya, el 14 d'octubre de 2013. D'esquerra a dreta: Cristina Rimbau, Josep Ollé, Rosa Domènech i Josep Ricou.

Primera sessió. Ponència d'Antoni Comín (a l'esquerra) presentat per Joaquim Ferrer

Primera sessió. Taula rodona amb la presència de Rosa Barenys, Josep Oriol Pujol, Itziar González i Dolors Calvo

Primera sessió. Taula rodona amb la presència de Rafael Hinojosa, Rosa Domènech i Mariona Lladonosa

Primera sessió. Vista general de les persones participants

Segona sessió al Palau Macaya el 23 de gener de 2014. Vista general de les persones participants

Segona sessió. Vista parcial de les persones participants

Tercera sessió a l'Ateneu Barcelonès el 28 de març de 2014.
A l'imatge (d'esquerra a dreta)
Carlos Zeller, Glòria Rubiol, Rosa Barenys, Josep Ricou i Rosa Domènech

Tercera sessió.
Vista general de les persones participants

Abstract en español

La distribución de la riqueza es una de las cuestiones más debatidas hoy en día en toda Europa. Las soluciones impositivas adoptadas por el Estado español para salir de la crisis y los recortes en políticas sociales y laborales han intensificado las desigualdades sociales de clase y han abierto el camino a la acción benevolente en detrimento de los derechos que deberían garantizar el Estado del Bienestar.

Las Jornadas han sido organizadas por dos entidades sociales-la Asociación Impuls a la Acció Social y la Fundació Apip-Acam-y se han desarrollado en tres sesiones en las que han participado un conjunto de personas relevantes en el ámbito de los servicios sociales en Cataluña que, desde el propio conocimiento y experiencia, han pretendido reflexionar sobre los acontecimientos y las consecuencias de la crisis económica en materia de servicios sociales y de qué manera se pueden abordar cuestiones como la pobreza, la vivienda, la atención a la infancia, el paro, etc. desde la nueva situación económica y social. En los argumentos aportados por los participantes ha habido coincidencia en plantear diferentes temas como son la situación actual del Estado de Bienestar y los derechos de la ciudadanía dentro de un contexto de crisis y recortes económicos y sociales, la necesidad de una nueva manera de hacer política y cambiar la administración pública, la beneficencia como un mal necesario, el papel de los servicios sociales y del tercer sector, la solidaridad y la participación ciudadana.

De las opiniones expresadas en los diversos e interesantes debates, los asistentes a las jornadas han considerado fundamental la sensibilización de los responsables políticos y los profesionales y la progresiva democratización y participación en las instituciones fortaleciendo y exigiendo una nueva Sociedad del Bienestar al servicio local y global de la ciudadanía. Han convenido también que es imprescindible la movilización social y de las organizaciones del Tercer Sector para continuar exigiendo la consolidación de los servicios sociales e impulsando medidas de protección social para todos los colectivos con necesidades humanas.

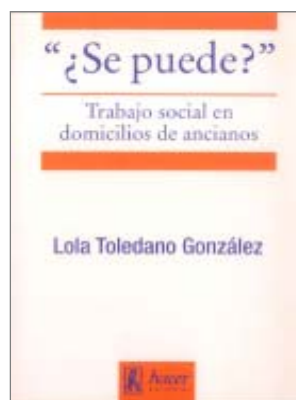
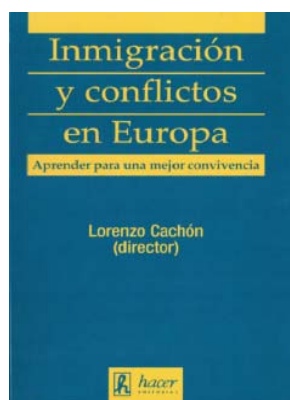
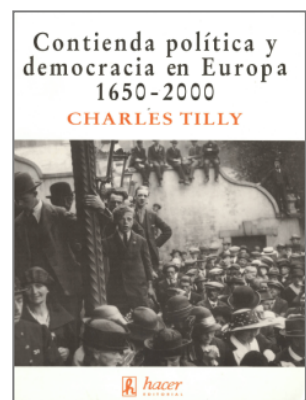
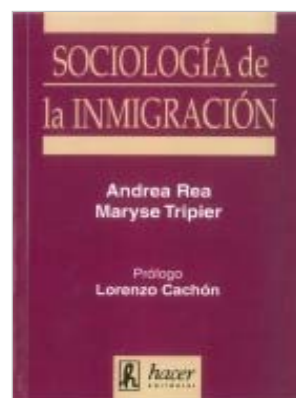
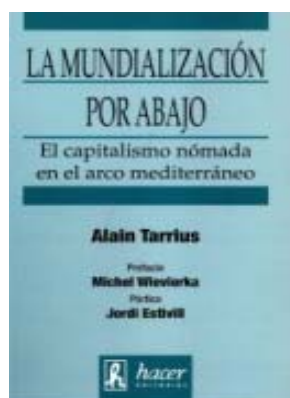
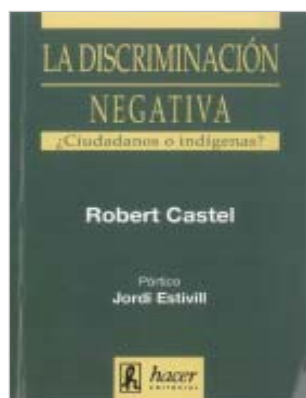
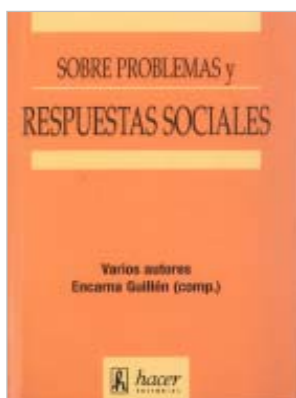
Abstract en français

La répartition de la richesse est l'une des questions les plus débattues aujourd'hui en Europe. Les solutions fiscales adoptées par l'État espagnol pour sortir de la crise et des coupes dans les politiques sociales et de l'emploi ont augmenté les inégalités sociales de classe et ouvert la voie à l'action bénévole au détriment des droits qui devraient assurer l'état de bien-être.

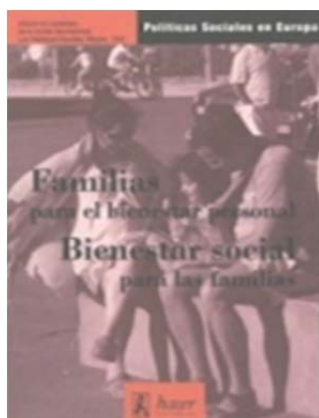
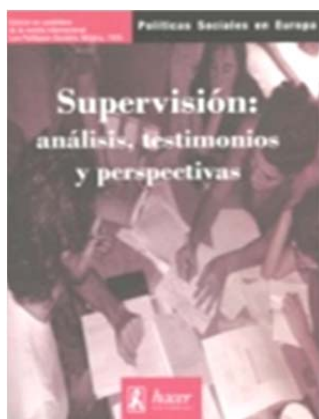
La conférence a été organisée par deux entités sociales –Impuls a l'Acció Social et la Fundació Apip-Acam- et développé en trois sessions qui ont impliqué un ensemble de personnes compétentes dans le domaine des services sociaux en Catalogne que de votre propre connaissance et de l'expérience, ont essayé de réfléchir sur les événements et les conséquences de la crise économique sur les services sociaux et comment ils peuvent aborder des questions telles que la pauvreté, le logement, la garde d'enfants, le chômage etc. de la nouvelle situation économique et sociale. Dans les arguments fournis par les participants, il a été d'accord sur le traitement de diverses questions telles que la situation actuelle de l'état de bien-être et les droits de la citoyenneté dans un contexte de crise et de coupes économiques et sociaux, la nécessité d'une nouvelle façon de faire de la politique et changer l'administration publique, de bienfaisance comme mal nécessaire, le rôle des services sociaux et le secteur tertiaire, la solidarité et la participation civique.

Les opinions exprimées dans différentes et intéressantes discussions, les participants à la conférence ont été considérés comme conscience critique de décideurs et de praticiens et de la démocratisation progressive et la participation au renforcement des institutions et exigeant une nouvelle société de bien-être au service local et mondial de la citoyenneté. Ils ont également convenu qu'il est essentiel pour les organisations du secteur social et troisième de continuer à exiger la consolidation des services sociaux et la promotion de mesures de protection sociale pour tous les groupes avec la mobilisation des besoins humains.

Últimas publicaciones

Últims números de la revista "Políticas Sociales en Europa"

Revista “Políticas Sociales en Europa”

NÚMEROS PUBLICATS

1. JÓVENES Y VIOLENCIA
2. FORMACIÓN DE OPERADORES SOCIALES
3. ESTRATEGIAS EUROPEAS FRENTE A LA EXCLUSIÓN SOCIAL
4. ¿EL FIN DEL TRABAJO?
5. TELETRABAJO, TELEFORMACIÓN
6. EMPRESAS DE INSERCIÓN
7. MODELOS FAMILIARES. DIVERSIDAD
8. SALUD COMUNITARIA
9. INSERCIÓN DE JÓVENES INMIGRANTES
10. CARTOGRAFIA SOCIAL
11. POLÍTICAS ACTIVAS DE EMPLEO
12. SOLIDARIDAD INTERGENERACIONAL
- 13-14. MEDIACIÓN SOCIAL
15. TOLERANCIA CERO
16. ARTICULAR TRABAJO Y FAMILIA
17. LA NUEVA GESTIÓN PÚBLICA
18. LUCHAS CONTRA LA POBREZA
19. LA MEDIACIÓN EN EL ÁMBITO ESCOLAR
20. LA GESTIÓN DE LO SOCIAL
21. VIOLENCIA EN LOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN
22. LA INFANCIA CON EL PADRE O LA MADRE EN PRISIÓN
23. SUPERVISIÓN: ANÁLISIS, TESTIMONIOS Y PERSPECTIVAS
24. INVESTIGACIÓN E INTERVENCIÓN SOCIAL
- 25-26. GESTIÓN DE CASO (Y MÉTODOS AFINES) EN SERVICIOS SANITARIOS Y SOCIALES
27. ENVEJECER EN EL TRABAJO
28. FAMILIAS PARA EL BIENESTAR PERSONAL. BIENESTAR SOCIAL PARA LAS FAMILIAS
29. CUESTIONES DE GÉNERO EN TRABAJO SOCIAL
30. PRECARIIDADES Y RESILIENCIA DE LAS MUJERES
31. CONSTRUCCIÓN DE VÍNCULOS SOCIALES. RELATOS DE VIDA

Jornades Beneficència o Benestar Social?

La distribució de la riquesa és una de les qüestions més debatudes avui dia, les solucions impositives adoptades per sortir de la crisi i les retallades en polítiques socials i laborals han intensificat les desigualtats socials de classe i han obert el camí a l'acció benvolent en detriment del drets que haurien de garantir l'Estat del Benestar. És imprescindible la mobilització social i de les organitzacions del Tercer Sector per continuar exigint la consolidació dels serveis socials i impulsant mesures de protecció social per a tots els col·lectius amb necessitats humanes.

Les Jornades, promogudes per dues entitats socials, han pretès reflexionar sobre els esdeveniments i les conseqüències de la crisi econòmica en matèria de serveis socials. Com abordar qüestions com la pobresa, l'habitatge, l'atenció a la infància, l'atur, etc. d'ençà la nova situació. El assistents a les jornades han considerat cabdal la sensibilització dels responsables polítics i dels professionals i la progressiva democratització i participació en les institucions tot enfortint i exigint una nova Societat del Benestar al servei local i global de la ciutadania.

Promogudes per les entitats

Fundació Apip Acam

Amb la col·laboració de

